

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Caput. II. De juramento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

sapientissimus : est tamen reprehendendum tale dictum tanquam pessimè sonans.

255 Q. 62. *An peccet, qui ebrium vel stultum vel per-
rum rationis usu non utentem inducit ad blasphemandum.* R. Affirmat Caramuel in Th. Int. L. 2. c. 1. n. 1053, quamvis enim non peccet proferens defectu libertatis, tamen blasphemia, quæ est res intrinsecè mala, utpote inhonoratio Dei, imputatur illi, qui liberè ad eam inducit, uti si non recordantem diei Veneris inducam ad comedendas carnes: quod multò magis valet in priore casu: cum blasphemia sit intrinsecè mala, illa comestio carnis tantùm extrinsecè: unde audiendus non est Gobat, qui in Quin. T. 5. c. 9. & 19. n. 48. à peccato excusat talem inducentem, eò quòd illa locutio non retineat objectivam malitiam, si proferatur sinè usu rationis, nam licèt non retineat respectu proferentis, tamen retinet respectu inducentis, qui tanquam causa principalis censetur illa moraliter proferre per alterum veluti instrumentum, non aliter ac si aliquis per organum vel per os Psittaci talia proferret.

C A P U T II.

De Juramento.

D U B I U M I.

Quid sit Juramentum.

256 **R** *Ess.* Juramentum est invocatio tacita vel
expresfa Numinis divini, tanquam principis
& infallibilis veritatis, in testem alicujus rei
Hæc autem invocatio in eo consistit, quòd
jurans, quantum in se est, cupiat ac velit
Deum

Deum id, quod jurat, testari, & manifestare
 (si, & quando nimirum illi placuerit, sive
 in hac vita, sive in altera) tanquam quod
 ab ipso Deo sit cognitum, & verum. Ita commu-
 niter Doctores. S. Thom. 2. 2. q. 89. a. 1. Bon. Tom. 2. d. 4.
 q. 1. p. 1. Sanch. 3. Mor. c. 1. Laym. L. 4. Tract. 3. Cap. 1.
 Unde resolvitur.

I. Quoad forum internum, jurat, quisquis inte-
 rius intentionem habet, sive formalem sive
 virtualem; & invocat Deum in testem, sive his,
 sive illis verbis, ac signis, sive etiam nullis usus sit;
 ita ut si quis utatur verbis nullo modo impor-
 tantibus juramentum, & is tamen ea putet esse
 juramenta, verè juret; Suar. L. 1. c. 1. Sanch. l. c.
 Layman l. c. Quoad forum autem externum,
 quænam formulæ jurandi rationem habeant,
 ac proinde quæ verba licitè usurpari in conver-
 satione possint, patet ex sequentibus.

II. Quando dubium est de jurantis intentione,
 judicari solet secundum communem acceptio-
 nem verborum, quibus est usus.

III. Veram rationem juramenti habent
 hæ formulæ: testor Deum, vel invoco DEUM
 testem. Item, *Auff meinem Eid: bey meinem Eid:*
 nisi aliud de usurpantis intentione constet: quia
 multi ita loquantur, v. g. *Ich schwyvere dir ein Eid;*
 vel, *bey meinem Eid,* hoc vel illud faciam,
 quorum tamen mens non est seriò id jurare, sed
 tantum iracundè & graviùs affirmare, Laym. c. 2.

IV. Fides à Sacerdotibus loco juramenti
 exigi solita per eorum consecrationem, ut & for-
 mula illa Principum, *bey unser Fürstlichen Ehren,*
oder Treven, etsi non sint juramentum, tamen in
 foro fori accipiuntur loco juratæ promissionis;

ut à personis illustribus vel nobilibus dicatur, *bey meinen Adlichen Ehren, Trewen, und Glauben, vid. Laym. l. c.*

V. Formulæ hæc, *DEUS novit, Deus testabitur suo tempore, coram Deo loquor, Deus novit omnia, DEUS videt meam conscientiam*, censetur tantum narrative proferri, non invocative (atque adeo non sunt juramenta) nisi aliud constet, aut ex circumstantiis probetur. *Lay. n. 4. Bonac. q. 8. p. 2. ex Suar. Lesf. Sanch. & aliis.*

VI. Non sunt juramenta, quæ dicuntur per modum sponfionis; v. g. *expono caput meum, amputentur mihi aures, nî ita sit, &c. v. Sanch. n. 42.*

VII. Non verè jurat, qui ut juramentum coactus vitet, dicit se jurare per omne id, per quod potest, quia cum nulla res sit, per quam absque necessitate jurare licite possit, censetur per nihil jurare intendisse.

VIII. Non sunt juramenta, (quòd Confessarii & Catechistæ moneant, ne ex erronea conscientia peccetur) verè, certè, in veritate, *fide boni viri, per fidem meam, fide boni Christiani, vel Sacerdotis, vel Regis; per conscientiam meam, &c. ut habet Lesf. Cap. 42. d. 1. n. 4. Bon. l. c.*, quia tantum significant illum loqui ex dictamine conscientiæ & notitia veritatis; nec in testem adducitur *DEUS*. Esset tamen juramentum, dicere, *per Fidem Catholicam, per S. Evangelium*, quia tunc censetur in testem adduci illius Fidei & Evangelii auctor. *Vid. Laym. l. c.*

IX. Non jurat, qui dicit: *Tam verum est quàm Sol lucet, quàm hîc sedeo, ambulo, &c.* Unde etsi comparatio falsa sit, tantum est mendacium, cum nullus in testem invocetur. Idem est, si dicat:

quod

quod dico, est Evangelium, est instar Fidei, est de Fide, &c.

X. Quamvis hæ & similes comparationes (tam verum est quàm DEUS est, quàm Christus est in Venerabili Sacramento, quàm verum est Evangelium: item, tam sum innocens quàm B. Virgo, vel S. Franciscus, &c.) communiter videantur continere juramentum cum blasphemia; id tamen non satis apparet, quia nullus in testem invocatur. Neque videtur esse blasphemia, si fit verum, & animus proferentis sit significare tantum similitudinem; ut sensus sit, hoc esse verum suo modo, sicut alterum est verum suo modo. Tum verò esset blasphemia, si usurpans intenderet significare, tantam esse (secundum æqualitatem) in suo dicto certitudinem, quanta est in ea veritate Fidei. *Sanch. 2. Moral. c. 31.*

XI. Non est juramentum, cum quis jurat per creaturas, in quibus nihil divinæ bonitatis specialiter elucet: quia tunc non censetur adduci cum relatione ad Deum, ut si dicas: *Juro per hanc barbam, vestem, &c.* Censetur autem juramentum, cum fit per creaturas nobiles; cum per eas tunc accipiatur earum Creator, ut qui in iis singulariter residet ac relucet: sic v.g. dum juratur per cælum, intelligitur illius habitator; dum per terram, is, cujus hæc scabellum; dum per templum, is, qui ibi colitur; dum per aliquod Sacramentum, is, qui instituit; dum per crucem, is, qui in ea fixus est; dum per Evangelia, ea tangendo aut nominando, is, cujus ea verba sunt. *Bonac. q. 1. p. 1. n. 4. ex SUAR. c. Sanch. ll. cc.*

A D D E N D A.

Q. 63. Quot modis fiat juramentum.

L 5

257

R.

R. Cum Tamb. hinc L. 3. c. 1. §. 1. n. 2. his quatuor,
 1. *Mente*, si intra animum aliquid affirmes vel
 spondeas, Deumque in confirmationem invoces
 velut testem : 2. *Nutu*, uti si tibi dicatur, jures
 per Deum, & tu oculis vel capite annuas : 3. *Facto*,
 uti si oblatum ad jurandum Evangelium tangas :
 4. *Verbo*, etiam unico, dicendo aut scribendo, v.g.
 juro, in iis circumstantiis, quando sic intelligitur
 Deus vocari in testem, uti rectè *Dicast. de Juram.*
d. 1. num. 108,

258 Q 64. *Quandonam præterea censetur quis jurare
 vel non jurare.* R. *Gob. T. II. à n. 483.* plurimas affert
 formulas, 1. *ô Deus ! esto mihi testis*, dicit non esse
 juramentum, sed meram precessionem : *contra est*,
 nam videtur esse invocatio Dei pro confirma-
 tione veritatis, ergo est juramentum : 2. *Nego Deum*,
si ita non sit, est mera blasphemia ; & quidem
 hæreticalis, uti vult *Castrop. T. 17. D. 2. P. 2. §. 3 :*
 3. *Juro per caput Christi*, si cum debita reverentia
 dicatur, est licitum juramentum ; si cum vili-
 pendio, est juramentum cum blasphemia, *Gobat &*
Dicast. n. 194. 4. *Sim nequam, sim fur, si ita non est*,
 non sunt juramenta, *Dicast. n. 161.* 5. *Juro per meam*
animam, est dubium, an sit juramentum, inquit
Tamb. §. 3. num. 4, ex communi tamen usu, inquit
Castrop. T. 14. d. 1. p. 1. n. 7. Gob. n. 486. Dicast. n. 119.
 censetur esse juramentum, quia anima interponi-
 tur velut clarissima Dei imago, vel ut Deo specia-
 liter obligata: quòd si diceretur *juro super animam*,
 videtur esse juramentum execratorium. 6.
Juro per me ; per eum, qui sum, aliqui volunt esse
 juramentum, quia homo est Creatura perfecta,
 in qua specialiter relucet Deus : *Suar. tamen Sanch.*
& Dicast. n. 124. rectiùs putant ex usu non recipi
 velut juramentum, sed tanquam interpositionem
 autho.

authoritatis vel fidei humanæ. 7. Sacerdos jurans fide sacerdotali; item Princeps in fide Principis &c, si id faciant in circumstantiis, in quibus exigi solet juramentum, debent in utroque foro præstare omnia, atque si jurâssent per Evangelia: idem est, si in Judicio jurâsti, v.g. per fidem viri nobilis, quando tenebaris jurare per Deum: idem putant etiam extra Judicium *Sanch. Gob. n. 488. Dicast. num. 105. & 131.* aliique, si deliberatè dicantur talia verba, per consuetudinem esse & accipi velut juramenta. 8. Jurans per tactum libri, quem putavit esse Evangelia, reipsa juravit, licèt fuerit alius liber, quia error est tantùm materialis, *Tamb. §. 1. n. 4. 9.* Si jures per ignem vel aërem, non sunt juramenta: Si per ignem Dei, aërem Dei, sunt juramenta, *Tamb. §. 3. n. 20.* 10. Si per aliqua, de quibus dubitatur, an per illa invocetur Deus, neque positivè intendas invocare, neque intendas non invocare, quia non advertis, nec de hoc cogitas, reipsa non juras, *Tamb. n. 6.* 11. Si quis dicat verba, quæ non continent juramentum, velitque per ea jurare, reipsa jurat, si sciat, quid sit jurare, nempe quòd sit Deum vocare in testem; si autem nesciat, quid sit jurare, uti sæpissime non sciunt rudes, etiam si voluerit jurare, aut facere quod alii faciunt, reipsa non juravit, sed inefficaciter tantùm jurare voluit, quia Deum non vocavit in testem, non enim cognovit se hoc facere aut velle, *Tamb. §. 1. n. 8. Dicast. n. 102.* 12. Quando quis protulit verba ambigua, de quibus ex usu communi non constat, an contineant juramentum vel non, standum est intentione proferentis, & si quidem non solet jurare, censendum est non fuisse intentionem jurandi; si autem solet jurare, præsumendū est fuisse intentionem jurandi, *Dicast. n. 104.*

259 Q. 65. *An falsò jurans veipsa juret.* R. Jurat, quamvis enim non velit, ut Deus absolutè testetur suam falsitatem, cum hoc sciat esse impossibile, tamen, quantum in se est, vult, ideoque invocat Deum, ut si possit, testetur falsitatem esse veritatem, & in hoc consistit gravissima malitia perjurii, *Castrop. P. 1. N. 8.*

260 Q. 66. *An omne juramentum falsum etiam sit blasphemia.* R. Communiter negatur cum *S. Th. 2. 2. q. 13. art. 3. ad 2. & Sanch. in Dec. L. 2. c. 32. n. 33,* sed *Castrop. T. 17. D. 2. P. 2. §. 3 n. 9.* dubitat, I. Quia qui jurat falsò, facit Deum testem & assecuratorem falsi, ergo Deo tribuit, quod illi convenire non potest. 2. Quia si diceret, confirmet DEUS suo testimonio hanc falsitatem, utique blasphemaret, ergo & blasphemat falsò jurans, nam eundem sensum habent falsa juramenta, non quòd jurans absolutè velit id fieri, sed saltem, quantum in se est, quod videtur sufficere ad blasphemiam.

DUBIUM II.

Quotuplex sit Juramentum.

261 **R** *Ess.* Divisiones aliquot communiter afferuntur, sed tantum accidentales, quæ speciem non mutant, ut in Confessione distinguere non sit opus, *Suar. Less. L. 2. c. 42. d. 2. Bonac. T. 2. d. 4. q. 1. p. 2.* Itaque dividitur,
 Primò. In Verbale, Reale, & Mixtum;
 cum videlicet fit vel verbis, vel actione aliquâ,
 ut erectione digitorum, contactu crucis, sceptri, Evangeliorum; vel & verbis simul & actione corporali, unde & vocatur Juramentum Corporale. *Vid. Bonac. l. c.*

Secundò.

Secundò. In Invocatorium seu Contestatorium, & in Execratorium seu Imprecatorium. Illud est, quo Deus simpliciter ùt testis invocatur: hoc autem, quo non solùm vocatur ùt testis, sed etiam ùt vindex, cùm jurans, se vel alium dilectũ, vel aliquid suũ aut suorum, subjicit Deo puniendum, si falsum dicat: ùt, *Ita me Deus amet, adjuvet; puniat me Deus; faciat DEUS, ut hinc nunquam sanus surgam; nec conjugem, nec liberos vivos hodie intuear; tollat me Deus subitaneã morte; aeternũ damner; super animam meam, &c.* In quibus quando falsò juratur, an sit conjuncta altera species malitiæ contra charitatem suã, aut Proximi, Scholastici controversant: Negat *Suar. Val. &c.* Quia non solet quis, etiam amico suo tale malum ex animo imprecari, sed potius cogitat Deum non facturum esse. *Vid. Bonac. l. c.*

Tertiò. In Assertorium & Promissorium. Illud est, quo præterita vel præsentia affirmantur aut negantur: hoc autem est, quo aliquid futurum promittitur. Addunt aliqui Comminatorium, ùt v.g. *per Deum ego te cadam*, sed hoc referri potest ad promissorium. In Confessione non opus est explicare, utrũ per Deum, an Sanctos juraveris, quia est ejusdem speciei malitia, cùm jurans semper intendat Deum adducere in testem. *Suar. Less. l. c. Lugo d. 16. n. 286.*

A D D E N D A.

Q. 67. *An Juramentum assertorium essentialiter differat à promissorio, etiam in ratione Juramenti.* *R. Castrop. Tr. 14. D. 1. P. 2. N. 7.* dicit probabilius esse, quòd differant, quia in assertorio invocatur Deus purè ùt testis, in promissorio autem etiam ùt fidejussor, id est, ut Deus suam autoritatem præstet pro eo, quòd Jurans ùt rem executurus:

Alii

Alii cum *Cajet. Valent. Suar.* hinc L. 1. c. 9. n. 1. communiter contrarium tenent, eò quòd essentia juramenti quà talis consistat in invocatione divini testimonii, cui accidentale est invocari ad firmandam veritatem rei futuræ vel præsentis: *Dicaſt. d. 2. n. 61.* docet fieri posse juramentum promissorium absque eo, quòd Deus vocetur in fidejusforem veritatis implendæ de futuro, potest enim tantum promitti coram ipso tanquam summæ auctoritatis Domino, qui novit animum de præsentis, efficiendi in posterum, quod juratur, uti fit, dum quis promittit aliquid coram Rege. Vide dicenda hinc n. 305. & p. 2. n. 725.

DUBIUM III.

An & quando sit licitum jurare.

- 263 **R**esp. Juramentum, si debito modo fiat, licitum est.
 Est de Fide. Et quidem est actus Religionis,
 ut omnes docent. Tunc autem debito modo
 fit, cum in eo observantur hæc tria: 1. est *Judicium*, quod exigit, ut cum discretione, prudentia,
 consideratione ac reverentia, non sine necessitate
 aut gravi causa fiat. 2. Est *Justitia*, quæ exigit,
 ut quod juratur, sit res justa, licita & honesta.
 3. est *Veritas*; ut nimirum sit res vera, aut saltem
 ex gravi ratione putetur esse vera; ita ut, prout
 ex defectu alicujus horum, minor aut major
 in Deum injuria aut irreverentia redundare
 censetur, ita quòque majus aut minus committatur peccatum: *Unde resolvitur,*
 I. Quoad *judicium*, si hoc solum desit,
 ut plurimum est veniale tantum, ut si quis
 absque necessitate juret, sive ex levitate quadam
 animi, sive ex consuetudine, *vid. Sanch. l. 3. c. 6. n. 22.*
Lefs. L. 2. c. 42. n. 17.

II. Mortaliter tamen etiam hęc, aut venialiter peccari potest, juxta quantitatem negligentię, ce quam jurans admittit in vestigatione veritatis ce vel tollenda consuetudinē. *Sanch. num. 10. ce*

III. Et sic mortalis est status illorum, qui ce non tollunt consuetudinem jurandi finē atten- ce tione, sicne verum hoc an falsum, quod jurare ce solent.

IV. Quod ad Justitiam spectat, peccat morta- ce liter, qui jurat se facturū rem mortaliter malam; ce ūt, se aliquem interfectorum; quia est gravis irre- ce verentia; divinā autoritate se ad peccatum ce mortale quasi obligare; ita ut hęc duę malitię ce concurrant; una, quod velit malum; altera, ce quod ad hoc abutatur autoritate Dei, odientis ce omne malum, *Lesf. L. 2. c. 42. d. 3. num. 17. ce Bonac. T. 2. d. 4. q. 1. p. 3.*

V. Venialiter autem peccat, qui jurat facere ce rem venialiter malam, aut vanam, aut inutilem, ce aut frivolum; cū ibi levis tantum irreverentia ce censeatur, *Bonac. ibid. Lesf. l. c.*

VI. Item peccat venialiter, qui jurat aliquid ce contra consilia Evangelica; ūt se non ingressurum ce Religionem, non daturum eleemosynam aut ce mutuum, *Suar. Lesf. Sanch. Bonac. l. c. ce*

VII. Quod ad veritatem spectat, cū hęc ce deest, peccatur mortaliter, quia committitur ce gravis in Deum irreverentia, quippe cū addu- ce catur in testem falsitatis, quasi vel ipse veritatem ce nesciat, vel velit aut possit decipere, testando falsū. ce Nec hęc excusat levitas materię, quia sive hęc sit ce gravis, sive levis; seria sive jocosa, æqualiter ce tamen repugnat Deo testificari falsum, & ce tale juramentum dicitur Perjurium. *S. Th. ce 2. 2. q. 97. art. 7. Lesf. l. c. Sanch. Bonac. l. c. ce*

An

- » An autem , & quando perjurium possit esse
 » veniale per accidens, v. *Escob. T.1. c.3. n.6.*
 » VIII. Non excusatur, qui jurat verum, si is puta-
 » bat esse falsum ; vel qui jurat pro certo, de quo
 » ipse dubitat, etsi à parte rei verum sit. *Sotus, Nav.*
 » *Bonac. l.c.*
 » IX. Peccat æquè graviter, qui ab altero exigit
 » juramentum , sciens eum esse pejeraturum.
 » Excipe, nisi justa causa & necessitas exigat : quia
 » tunc perjurium ex sola pejerantis malitia sequi-
 » tur ; nec alter moraliter censetur illius causa,
 » cùm utatur suo Jure. Quod tamen extra Judi-
 » cium rarò habet locum in privatis personis.
 » *S. Th. q. 89. Suar. L. 3. c. 13. & 14. Sanch. L. 3. c. 8.*
 » X. Non pejeravit, qui juravit aliquid re ipsa
 » falsum, quod ipse bonâ fide , & cum ratione
 » putavit esse verum.
 » XI. Excusari subinde quidam simplices
 » à mortali perjurio videntur posse, ratione incon-
 » siderationis, cùm usurpant quasdam formulas
 » juratorias, ut, *per animam meam ; puniat me Deus ;*
 » etsi enim sciant id vocari juramentũ, non tamen
 » apprehendunt, quòd jurare sit aliquid grave, &
 » invocare Deum in testem ; sed tantũ appre-
 » hendunt confusam aliquam rationem mali,
 » non tanti momenti. *V. Bon. l.c. Laym. L. 4. T. 3. c. 14.*

A D D E N D A.

264 Omne juramentum esse illicitum docuerunt
Waldenses aliique apud *Arcdek.* de dogmatibus
 damnatis v. *Juramentum* : sed eorum error repro-
 batus est in *Concilio Constantiensi* Sess. 8. inter errores
Wicleff. Art. 43 : è contra *Priscillianus* aliique
 eum secuti docebant omne perjurium esse licitum,
 sed hic quòque error damnatur in *Concilio Braca-*
rensi I. Anno 563. His itaque omissis, fit

Q. 68. *An sit licitum jurare circa rem malam.* ²⁶⁵
 R. *Regin.* & alii cum *Bonac.* D.4.Q.1. P.3.N.9. dicunt
 semper esse mortale adducere Deum in testem rei
 mortaliter malæ, sed probabilius negant *Suar.* c.12.
 num.7. *Sanch.* L.3.c.4.n.33. *Fill.* T.25.c. II. n.336
Castrop. p.5.n.6. *Dicast.* n.81, nisi Juramentum asu-
 meretur tanquam instrumentum illius peccati,
 uti si quis detractionem confirmaret juramento,
 tum enim per juramentum auget infamiam, quia
 majorem facit fidem; de cetero non erit mortale
 jurare, v. g. furtum à se esse commissum, nam
 invoco Deum testem veritatis; imò rectè notat *Fill.*
 nullum fore peccatum, si quis cum causâ juraret
 se aliquod mortale commisisse, nam ex illo objecto
 materiali jurato nulla redundat irreverentia
 in Deum vel in juramentũ: aliud est de juramento
 promisorio, de quo *Busenb.* suprâ, nam si jurem
 rem venialiter malam à me faciendam, communis
 sententia est esse tantum veniale; si mortaliter
 malam, communior est, quòd peccem graviter,
 firmando me illâ autoritate Dei in proposito
 peccandi mortaliter, quamvis etiam *Leß.* & *Dicast.*
 à num. 67. dicant nec hinc fati apparere rationem
 convincentem, retorquentur enim in proposito
 jurato peccandi venialiter, hinc fidedigni referunt
Vasq. & *Rubium* sensisse semper esse veniale
 tantum; sed propter autoritatem contrariam
 non est recedendum à communi sententia.

Q. 69. *An sit mortale jurare se facturum rem,* ²⁶⁶
quam jurans scit esse physicè vel moraliter impossi-
bilem. R. Communis sententia apud *Tamb.* L.3.c.3.
 §.3.n.8. *Dicast.* n.108. *Busenbaum* suprâ affirmat, quia
 Deus vocatur in testem illius, quod judicari debet
 non futurum: consentit *Tamb.* si juranti, quantum
 in se est, desit animus procurandi, ut eveniat,

M

fi

si autem hic animus adsit, putat cum aliis non fore mortale, quia deērit solum iudicium.

267 Q. 70. *An sit licitum jurare rem, quam tantum probabiliter iudico esse veram.* R. *Sanch. L. 3. c. 4. n. 10. Castrop. p. 5. n. 2.* aliique cum *Diana P. 4. T. 4. R. 77.* affirmant, quia iuras hoc, quod iudicas verum, ergo non pejeras; unde quod aliquis audit à viro notabili & fidedigno, potest secundum illos AA. affirmare & extra Iudicium jurare esse verum; quod aliqui apud *Dian.* extendunt ad Juramentum etiam in Iudicio, sed melius id negant alii, ibi enim postulatur Juramentum scientiæ, quod majorem certitudinem requirit, uti notat *Castrop. n. 3.* nam testis hic censetur semper testari de visu & præsentia propria, uti etiam notavit *Bon. supra n. 9.* Si quis putet utramque partem oppositam esse probabilem, poterit jurare & hanc & illam esse probabilem, tamen jurare non poterit & hanc & illam esse veram, cum enim utrique simul assentiri non possit, illam tantum jurare poterit, cui assentietur: è contra *Suar. c. 4. n. 7. & Dicast. n. 147.* requirunt moralem certitudinem ad omne Juramentum, alioquin jurantem fore perjurum, quia qui jurat, significat se plus quam opinari, & dicit se aliquo modo scire, ergo jurare non licet id, de cuius veritate certò non constat; & præquiretur saltem talis certitudo, ut nulla vel parva & non prudens sit formido de veritate partis oppositæ, vel saltem ut non sit formido æqualis: admittunt tamen & ipsi requiri quandoque maiorem, quandoque minorem certitudinem, etiamsi in Iudicio iures, uti rectè explicat *Dicast. n. 142.* nam in causis, ubi Juramentum erit in favorem, sufficiet minor certitudo, ubi autem ex eo grave incommodum nasci posset alteri, requiretur major; &

hæc

hæc ultima sententia videtur probabilior : omnes autem communiter docent cum *Sanch.n.11. & Castrop. num. 3.* ad hoc, ut quis, testificetur de Scholastico, quòd toto tempore ad cursum conficiendum requisito frequentaverit scholas, non esse necesse, quòd viderit eum singulis diebus, sed sufficere, si communiter viderit adeuntem scholas, inde enim rationabiliter credit satisfactum esse Statuto Universitatis, quod est, ut majore anni parte frequentet, & cum alia testificatio sit moraliter impossibilis, non censetur alia postulari: Quòd si tantum audivisset à fide digno, quòd frequentasset, non sufficeret ad jurandum, nam hoc Juramentum est veluti judiciale, quod requirit testem de visu; posset tamen tum jurare, quòd audivisset à fide digno.

Q. 71. *Quanta adhiberi debeat diligentia in inquirenda veritate, antequam jurari possit.* R. ²⁶⁸
 Secundum *Sanch.* tanta, ut probabile Judicium possit formare, quo assentiatur: secundum *Dicast.* tanta, ut non multum formidet de veritate oppositi, sed moraliter certus sit: prout ergo negligentia aut contemptus hujus examinis erit gravis vel levis, fietque Juramentum cum reflexione ad eam, seu cum cognitione illius, erit perjurium grave vel leve, *Dicast. d. 2. à n. 135.*

Q. 72. *An Civis vi & injusto bello subjugati, possint in vasoribus prestare generale Juramentum fidelitatis.* R. Posunt, dummodo nihil illicitum expressè admisceatur, & ipsi intelligant se solum jurare fidelitatem ad licita & honesta: legitimum tamen Principem suum abjurare non possunt, quia talis abjuratio est perjurium, cadens in materiam falsam & in injuriam veri Principis, ita *Less. in Auct. v. Juramentum cas. 5.*

M₂

Q. 73

- 270 Q. 73. Si Cajus subordinet Titium Procuratorem, ut pro se falsò juret, uter illorum sit perjurus vel incurrat pœnas perjurii. R. Silvest. putat utrumque esse perjurum, sed solum Cajum incurrare pœnas perjurii: *Texeda* apud *Dian.* P. 10. T. 14. R. 13. dicit solum Titium esse perjurum, & solum incurrare pœnas perjurii: videtur dicendum, quòd uterque sit perjurus, Cajus moraliter & mediatè, quia mandavit, Titius physicè & immediatè, quia executus est, ita *Sanch.* l. 3. c. 13. n. 26. *Dicast.* d. 3. n. 442. & alii: pœnas autem incurret solus Titius, quia hæ cadunt in eum, qui propriè perjurium ponit, hic autem solus Titius propriè jurat, & consequenter pejerat, qui physicè ipsemet & immediatè id facit, ideòque peccatum solius Titii erit casus reservatus, v.g. in *Diecepsi Coloniensi*, in qua Episcopo reservatum est perjurium manifestum.
- 271 Q. 74. Quomodo peccet, qui jurat habens consuetudinem jurandi. R. §. 1. Si sit consuetudo jurandi non falsò, quamvis consuetudinem nunquam retractaverit, non peccat nisi venialiter, quia singula talia Juramenta sunt tantùm venialia, uti suppono, & consuetudo non aggravat mortaliter, licèt postea semper advertenter juret, ita *Castrop.* T. 14. d. 1. p. 9.
- 272 §. 2. Si fit consuetudo jurandi falsò, sed inadvertenter, quam non retractavit, si Juramenta, quæ nunc fiunt, non proficiscantur ab illa consuetudine sed ex passione vel subito motu, uti processissent, licèt non adfuisset consuetudo, non erit mortale, quia neque in se, neque in causa sunt plenè voluntaria, causa enim eorum non est consuetudo, sed alius motus plenam rationem prævertens, ita *S. Th. in 3. Dist. 39. a. 5. in O.* Et ad *Annib. L. 3. Dist. 39. q. 1. art. 1. O.* *Suar. Sanch. Cajet. v. Perjurium, Castrop.*

Castrop. aliique cum Dicast. D.2. n.170. contra malos, quos referunt Dicast. & Dian. P.10. T.14. R.13. Vid. Vind. Tab. in Collectan. ad Prop.12. Requiritur autem plenam deliberationem ad mortale, probabitur Lib.5. Num.216.

§. 3. Si proficiscantur ex consuetudine²⁷³ non retractata, quamvis planè inadvertenter fiant, non erunt quidem in se peccata, uti dicitur Lib.5. à n.15, cum non sint formaliter libera, erunt tamen peccata in causa seu in voluntate, quam jurans habet, non removendi consuetudinem, ita *Sanch. L.3.c.5. à n.28. Castrop. n.5. aliique multi cum Dian. P.3. T.5. R.62; putatque Suar. L.3.c.8. n.6. utile fore talem non absolvi, si admonitus non emendet consuetudinem, Sanch. tamen L.2.c.32. num.45. Castrop. n.6. & Burgh. Cent.1. Cas.3. contra multos alios apud Dicast. n.197. putant posse absolvi, quia dispositus est, & absolutio non est necessariò neganda vel differenda, quando peccata non pendent ex occasione extrinseca, quæ amoveri debeat, sed tantum ex intrinseca fragilitate relabentis, uti hic fit; imò *Dicast. n.214. dicit non posse licitè negari absolutionem tali Consuetudinario, quia consuetudo illa non est aliquid voluntarium, quod possit à se repellere, sed est aliquid naturaliter relictum post actus, quod etiam non magis est occasio proxima peccandi, quam inclinatio naturalis, de qua tamen expellenda non tenemur habere voluntatem: unde notat Diana supra, quando Authores dicunt non absolvendum eum, qui ex consuetudine relabatur, intelligendos esse, si relabatur advertenter, alioquin enim non peccat per relapsus: an autem & quomodo talia, quæ inadvertenter ex consuetudine sequuntur, sint confitenda, dicemus Lib. VI. T.4. c.1. ad d.3.**

274 §. 4. Rectè notat post *Scotum Dicast.* num. 182, quòd sicuti consuetudo amandi DEUM efficit, ut asuetus prorumpat in actus amoris quasi imperceptibiliter & non omnino advertenter, ita tamen, ut actus illi ad meritum sufficiant; non aliter etiam in illis, qui asueverunt ad Juramentum vel aliud peccatum, licèt non ita reflexè advertant malum, tamen sæpe sufficienter advertunt, quantum ad culpam sufficiet; quod maximè locum habet in iis, qui habent celeres motus ingenii.

DUBIUM IV.

An in Juramento uti liceat æquivocatione.

275 **R** *Esp.* Jurare cum æquivocatione, quando
 „ justa causa est, & ipsa æquivocatio licet, non
 „ est malum; quia ubi est Jus occultandi veri-
 „ tatem, & occultatur sinè mendacio, nulla irreve-
 „ rentia fit Juramento. Quòd si autem sinè justa
 „ causa fiat, non erit quidem perjurium,
 „ cum saltem secundùm aliquem sensum verbo-
 „ rum, vel restrictionem mentalem verum juret,
 „ erit tamen ex genere suo mortale contra Reli-
 „ gionem; cum sit gravis irreverentia, ad alterum
 „ in re gravi decipiendum, usurpare Juramentum.
 „ Ita communiter Doctores. *Vid. Sanch. L. 3. c. 6.*
 „ *Bonac. T. 2. D. 4. Q. 1. P. 12. Laym. L. 4. T. 3. c. 13.*
 „ Unde resolvitur,
 „ I. Graviter peccat, qui utitur æquivocatione,
 „ quando non rogatus, sed sponte suâ jurat: quia
 „ tunc tenetur uti vocabulis secundùm commu-
 „ nem significationem, inquit *Tolet. L. 4. c. 21,*
 „ eò quòd non habeat rationem æquivocandi.

II.

II. Graviter item peccat, qui utitur æquivocatione, quando Juramentum justè exigitur, ut à Judice vel Superiore, in re gravi. *Bonac. l. c.*

II. Si autem fiat tale Juramentum in re levi, per jocum, & citra inobedientiam, ac notabile damnum alterius, erit tantùm veniale, ut probabiliter docet *Sanchez l. c.* contra alios, quia solâ discretione sive Judicio caret. *Vid. Bonac. l. c.*

IV. Licet æquivocè jurare, si Juramentum exigatur injustè; ut v. g. si quis exigat Juramentum, qui Jus non habet, v. g. Judex incompetens; vel si non servet ordinem Juris. Item si exigatur per vim, iniuriam, metum, v. g. si vir exigat Juramentum ab uxore de adulterio occulto; si latrones exigant à te lytrum cum Juramento. *Sayr. L. 4. c. 5. c. L. 12. c. 17. Trull. L. 2. c. 1. d. 15. Less. L. 2. c. 42. d. 9.*

V. Qui exterius tantùm juravit sinè animo jurandi, non obligatur, nisi fortè ratione scandali, cum non juraverit, sed luserit. In foro tamen externo potest cogi, ut servet. *Sanch. 7. Moral. Cap. 10. num. 11. Trull. d. 10. n. 2.*

A D D E N D A.

Q. 75. *An sit licitum jurare sinè animo jurandi, aut cum animo non implendi, aut se non obligandi.* 276

R. §. I. Primum est illicitum, ut patet ex propositione 25. ab *Innoc. XI.* damnata, *Cum causa licitum est jurare sinè animo jurandi*: Sic tamen jurans (proprie loquendo) non jurat, ut rectè *S. Th. 2. 2. q. 98. art. 3. ad 2. Suar. L. 2. c. 7. n. 2. Sanch. L. 3. c. 10. n. 4. Carden. in 2. Crisi d. 18. n. 3. Dicast. d. 1. n. 92.* aliique plurimi apud *Vindicem Taberna in Collect. ad Prop. 12.* sicut enim qui orationem vocalem exprimit sinè animo orandi, re ipsa non orat; item qui vovet sinè animo vovendi, re ipsa non vovet,

ita & hîc ; sed tantum sunt nuda verba apta significare Juramentum , si adeset animus vocandi Deum in testem , aut sic se obligandi ad aliquid. Hoc non obstante si quis exterius vocet DEUM in testem falsi , quamvis interiùs non habeat animum jurandi , omnes communiter dicunt eum peccare mortaliter , quia est grave vilipendium Dei, & directè contra finem Juramenti, qui est assecurare de veritate, qui finis evertitur, si homines intelligant posse absque gravi peccato fictè & falsò jurari. Vide dicenda num. 321.

277 §. 2. Si quis sinè animo jurandi vocet Deum in testem rei veræ, certum est, quòd peccet venialiter, tum quia est aliqua irreverentia nomen Dñi ita assumere in vanum, tum etiam quia est mendacium , talis enim exterius significat se habere animum jurandi, & tamen illum non habet, ergo mentitur. Controversia est, an talis hoc ipso etiam peccet mortaliter ; affirmant *Cajet. Armil. Covarr. Filguera & alii* ducti his rationibus, in primis quia mentiens jurat ; deinde quia utitur Juramento ad deceptionem Proximi ; præterea illudit testimonio Dei, cum fingat se illud invocare, & tamen non invocet , unde sicut ille peccat mortaliter, qui per hypocrisin simulat sanctitatem , ita & qui simulat invocationem testimonii divini : è contrà *Suar. c. 17. n. 6. Sanch. c. 6. n. 10. Lesf. d. 8. n. 46. Castrop. p. 8. n. 4. Illsung T. 5. n. 55. Dicast. d. 2. n. 278. Carden. n. 12.* probabiliùs dicunt esse veniale tantum, nisi fortè fiat in contractu, aut in Judicio legitimo, aut in simili circumstantia, quando est gravis obligatio seriò jurandi , ut si Proximus alioqui pati posset grave damnum : Ratio est , quia non apparet, unde colligi possit illa gravis malitia, nam Juramentum non cadit super mendacium, neque

neque super deceptionem Proximi , sed tantum super rem veram : unde ad rationem primam & secundam Adversariorum dici debet non esse mortale , quamvis aliquis mentiens & decipiens juret , dummodo Juramento non confirmet mendacium vel deceptionem, quod hic non facit. Ad tertiam rationem, nego per hoc graviter illud divino testimonio, uti enim si quis fingat se orare, cum tamen non oret , illa fictio non est graviter peccaminosa, ita nec hic. Ad illud, quod additur, de hypocrisi, dico eum, per se loquendo, etiam venialiter tantum peccare , qui ex vana gloria simulat se sanctum ; aliud est, si per falsa miracula id fingeret, aut populos induceret in alios errores, aut nollet habere gratiam Dei , & tamen vellet videri sanctus , tum enim per accidens peccaret mortaliter; tale quid non est in eo, qui jurat verum sine animo jurandi , ille enim non intendit ejusmodi indebitam excellentiam, neque alio fine graviter malo ducitur ad sic jurandum , uti suppono.

§. 3. Qui jurat sine animo implendi, peccat ²⁷⁸ mortaliter, quia vocat Deum in testem voluntatis implendi , quam tamen scit se non habere: quod si injuste cogere ad jurandum, & juraret cum animo id non implendi, quod jurat, sed petita prius relaxatione Juramenti, non peccaret, uti habent *Suar. L. 2. c. 7. n. 20.* *Sanch. L. 3. c. 11. n. 17.* *Dian. P. 9. T. 8. R. 56,* quia habet animum faciendi, nisi ab ea obligatione fuerit absolutus , à qua per legitimam potestatem absolvi potest

§. 4. Si quis juret habens animum jurandi & ⁸⁷⁹ implendi id, quod jurat, attamen non habens animum se obligandi, *Sanch. c. 20. n. 8.* *Castrop. p. 8. n. 8.* aliique plurimi apud *Dicast. d. 2. n. 278.* dicunt

eum non jurare , quia de esſentia , vel ſaltem proprietate metaphyſica Juramenti eſt obligatio, ergo per intentionem ſe non obligandi deſtruitur eſſentia Juramenti : ſed quidquid ſit de hoc, adhuc dubitatur, an & quomodo talis peccet ; *Val.* dicit, ſi ſic jurans nolit ſe obligare Deo, ſed ſoli homini, non peccare niſi venialiter, quia non eſt deceptio graviter injurioſa homini, eò quòd adhuc graviter obligetur ex virtute Religionis, de quo dicitur à num. 316, ſed alii probabilius putant eum per hoc peccare mortaliter, quia videtur eſſe gravis irreverentia DEUM adducere in teſtem, & tamen nolle obſtringi ejus teſtimonio, ita *Leſſ.* de Juſt. L. 2. c. 42. n. 4. Quòd ſi velit quidem ſe obligare Deo, ſed non homini, eò quòd homini nolit promittere, nullum erit peccatum, quia non tenetur homini promittere, aut illi Jus dare contra ſe, nulla autem apparet malitia in eo, quòd DEUM advocet in teſtem illius ſui propoſiti, ita *Suar.* L. 3. c. 17. n. 10. *Leſſ.* ſuprà, *Dicaſt.* n. 281. Vide dicenda n. 321.

180 §. 5. Quibusdam in locis præſcriptum eſt, ut promovendi ad Ordines, ad certas cathedras vel beneficia, ejurent quinque propoſitiones *Jansenii*, & quidem in ſenſu intento à *Jansenio*, circa quod Decretum putant etiãmnun quidam *Janseniſtæ* licere hoc ſibi facere verbotenus tantum, eò quòd hoc faciant, non in veritatem, ſed in reverentiam Bullæ id præcipientis, & ut externã ſubmiſſionem exhibeant Sedi Apoſtolicæ, ſed quid circa hoc declaraverit *Clemens XI.* videri poteſt L. 1. n. 210, ubi ejus Conſtitutionem retulim⁹. Certè mirum eſt *Janseniſtas* uſque adeo rigoris amantes amplecti praxin ſententiæ, contra quam eſt manifeſta ratio, qui enim ſic jurat, vel jurat nolens implere id, quod jurat, vel nolens obligari, ergo

ergo vel manifestè est perjurus, vel jurat
sinè animo jurandi, quorum utrumque certò
est illicitum.

§. 6. Si quis dicat verba juratoria, nihil affir- 281
mando vel negando, v.g. *Testor Deum, reddas mihi
librum; per Deum quàm nunc est frigidum &c.*
peccat venialiter, quia temerè & in vanum assumit
nomen Dei, & quidem sinè animo jurandi, quod
est indecens; non est tamen gravis irreverentia,
ita *Carden. num. 33*

§. 7. Qui narrat Juramentum ab altero factum, 282
v.g. qui sic dicit, *Titius sic juravit: Ego testor Deum,
quòd sim innocens,* nihil peccat, quia licèt dicat
verba juratoria sinè animo jurandi, tamen
nullo modo jurat nequidem exteriùs, nam
illa verba non dicit nomine suo, sed tantùm mate-
rialiter veluti dicta ab altero; neque in hoc, per se
loquendo, est ulla indecentia.

Q. 76. Quid notandum sit circa alias propositiones 283
hic damnatas. R. §. 1. Innoc. XI. damnavit sequentes:
26. *Si quis vel solus vel coram aliis, sive interrogatus
sive propriâ sponte, sive recreationis causâ, sive
quocunque alio sine juret se non fecisse aliquid, quod
revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod
non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel
quodvis aliud additum verum, revera non mentitur,
nec est perjurus.* 27. *Causa justa utendi his amphibo-
logiis est, quoties id necessarium aut utile est ad salu-
tem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel
ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis
occultatio censeatur tunc expediens & studiosa.*
28. *Qui mediante commendatione vel munere
ad Magistratum vel officium publicum promotus est,
poterit cum restrictione mentali præstare juramentum,
quod de mandato Regis à similibus solet exigì,*
non

non habito respectu vel ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum. Pro intelligendis his damnationibus,

- 84 §. 2. Notandum, restrictionem mentalem esse duplicem, alia est *purè mentalis*, alia *non purè mentalis*. Restrictio *purè mentalis* est, quando tota oratio spectatis omnibus circumstantiis, prout exterius profertur, est absolutè falsa, in mente autem aliquid subintelligitur, per quod fieret vera, & tamen illud subintellectum nullo signo externo manifestatur, neque in illius cognitionem humano modo veniri potest, v.g. *Tu me interrogas, an hodie viderim Petrum, ego respondeo, non vidi, & in mente subintelligo, non vidi in foro, cum tamen viderim domi mea,* restrictio illa est *purè mentalis*, quia ex nullis circumstantiis prudenter colligi poterat te interrogare de visione in foro, aut me de illa respondere. *Restrictio non purè mentalis* est, quando oratio spectatis quidem præcisè verbis aliquem sensum absolutum faceret, sed prout in his circumstantiis profertur, satis intelligitur aliquid ad illam spectans retineri in mente, ita tamen, ut per illas circumstantias vel per aliud signum exterius consignificetur illud, quod in mente retinetur, v.g. *Titius jam recenter non vidit Sempronium, Cajus occurrit Titio & sollicitè petit, vidistine Sempronium? hinc Cajus in mente retinet, jam recenter, ideóque Titius responder, non vidi, ubi etiam ipse in mente retinet, Sempronium recenter, hæc verò tam ex parte Caji interrogantis, quàm Titii respondentis sufficienter consignificantur per circumstantias sollicitè quærentis & respondentis in illis circumstantiis. Iterum, hæc voces, *peto linguam bovis, si dicas illas in macello, significabunt linguam**

linguam carneam animalis; si dicas in pharmaco-
 peo, significabunt herbam, quæ dicitur *lingua*
bovis, ergo sicuti circumstantiæ loci hîc postunt
 conſignificare aliquid, quod in mente retinetur, ita
 etiam aliæ circumſtantiæ vel alia ſigna poterunt
 conſignificare aliquid in mente retentum, licet
 verba præciſè id non manifeſtent, ita *Arſd. T. 2. p. 2.*
T. 1. Q. 1. Steph. T. 4. D. 10. D. 4. Vind. Gob. P. 2. Prop. 21.
 aliique apud ipſos. His ſuppoſitis,

§. 3. Reſtriçtio purè mentalis non excuſat 285
 à mendacio vel perjurio, ita multi apud *Dicaſt. d. 2.*
n. 299; licet ipſe à num. 300. contradicat, ſed videtur
 manifeſtè ſequi ex damnatione propoſitionis 28:
 Ratio autem eſt, quia locutio illa abſolvitur
 verbis illis præciſè prolatis, & exercitè ſeu æqui-
 valenter dicit hunc eſſe totum conceptum mentis,
 quem ad audientem dirigit, ergo cùm neque ex ſe,
 neque ex circumſtantiis habeat vim ſignificandi
 totam propoſitionem internam, aut partem illam
 in mente ſubintellectam, per quam propoſitio
 interna ad audientem directa fit vera, locutio tota-
 liter ſumpta eſt contra mentem, ergo mendacium,
 & ſi juretur, eſt perjurium.

§. 4. Reſtriçtio, ſi non fit purè mentalis, 286
 excuſat à mendacio & perjurio: patet, quia verba,
 ut conjuncta talibus ſignis vel circumſtantiis
 humano modo cognoscibilibus, ſunt ſignificativa
 integræ propoſitionis mentalis, etiam illius partis,
 per quam verificatur oratio, oratio autem vera
 licitè juratur, ſi cetera adſint, ergo.

§. 5. Reſtriçtio non purè mentalis eſt licita, 287
 ſaltem ex graviffimis cauſis, v. g. ſi aliter non poſſit
 vitari mors aut aliud malum morti æquivalens,
 uti mutilatio, perpetuus carcer; item ad ſalvandũ
 ſecretum Principis, ſigillum Confessionis &c.

Ratio

Ratio est, quia cum talis restrictio per se mala non sit, quamvis per accidens & sine causa usurpata possit servire malis fraudibus & obesse commercio humano, uti rectè probat *Palav.* de Fide c. 2, tamen ubi tales gravissimæ causæ eam cohonestant, reprehensibilis non est.

288 §. 6. Non est restrictio purè mentalis, si quis respondeat ad mentem interrogantis, quamvis verba, quæ respondet, de se forent falsa, si non dicerentur in illis circumstantiis, v.g. si me interrogas, an occiderim Cajum, respondeo, non occidi, & licet occiderim, non mentior nec pecco, quia in circumstantiis illis, in quibus crimen est planè occultum, quod si fatear, periclitatur vita mea, non debeo præsumere, nisi aliunde mihi constet, quòd me interrogas, an crimen commiserim absolutè, quia non habes Jus ad me ita absolutè interrogandum, neque in illis circumstantiis teneor id, quod nequidem semiplenè est probatum, revelare tibi, cum certà jactura vitæ, quamvis tu etiam eses Judex meus, ad hoc enim me obligare eset nimis durum & superans humanam imbecillitatem, uti plurimi docent cum *Carden.* in 2. Crisi D. 19. n. 81, & dicitur L. IV. n. 1521; itaque prudenter præsumo, quòd interrogas me, an occiderim Cajum, ita ut constet, ut probari possit, ut tibi fateri debeam; & conformiter ad mentem, quam tu interrogans habes vel habere debes, verissimè dico, non occidi, quia sic non occidi, ut constet, ut probari possit, ut tibi in illis circumstantiis fateri debeam; atque ad hoc significandum determinatur mea oratio, partim per illa verba, partim per illas circumstantias, in quibus me interrogas, & quas tu scis vel scire debes, ita *Suar. Lug. Carden.* num. 48. *Steph. Vind. Gob.* supra. Quòd si tamen putarem

te aliter & absolute interrogare, non possem sic respondere, alioqui mentirer, sed deberem te aliter eludere: similiter, inquit *Cressp. in Q. Mor. Q. II. n. 10.* & *Carden.* supra, si fecisti ante annum homicidium & confessus sis, hodie autem confitearis, uti soles, & te interroget Confessarius, an forte aliquem occideris, dicis, *non*, neque mentiris aut peccas, quia interrogatio Confessarii æquivalet huic, occidistine, quod non sis confessus, sed nunc confiteri debeas? non enim habet Jus ad aliud interrogandum, & ad hanc ipsius mentem bene respondes te non occidisse: unde universaliter ponunt hanc regulam *Sanch. & Carden. n. 26*, quamvis verba ex se ambigua non sint, sed deberent aliquid determinate significare, si tamen attentis circumstantiis loci, temporis & personæ, vel interrogantis vel respondentis, aut quovis alio signo, humano modo perceptibili limitentur ad aliud significatum, non est restrictio pure mentalis, neque illicitum sic usurpare, si adsit gravis causa; & ita excusat *Carden.* illum, qui interrogatus, an latro hæc transierit, statim manum in manicam inserit, aut stans in loco, figit signanter pedem super uno lapide, & dicit, non transiit hæc, intelligendo, per manicam vel per illum lapidem, ad quod significandum dat sufficiens signum, quando statim ad interrogationem alterius advertenter ponit manum in manicam vel pedem ita figit super lapidem; quod autem alter signa illa non advertat, uti advertere poterat, sibi imputet.

§. 7. Quando non sunt valde graves causæ ita restringendi, si fiat restrictio, præsertim ex parte solius respondentis, communiter erit pure mentalis adeoque illicita, v.g. Pater interrogat filium, fuistine in popina? non licet filio dicere, non fui, subintel-

subintelligendo, ita ut tibi constet, ut fateri debeam &c. Ratio est, quia ubi non sunt graviores causæ restringendi, interrogatio censetur fieri absolute secundum verba tantum; & sic habet commune iudiciū omnium hominū, nam interrogans habet Jus sic interrogandi, neque est supra humanā infirmitatem tum respondere secundum verba præcisè, ergo hæ circumstantiæ non sunt tales, ut possint censerī simul cum verbis constituere orationem manifestativam alicujus, quod in mente reservatur, ergo est restrictio purè mentalis & illicita.

290 §. 8. *Sanch. & Carden. n. 32.* putant, quando est aliqua justa causa, semper licitum esse uti verbis æquivocis in uno sensu, quamvis audiens putet me loqui in alio, v.g. *Si occiderim hominem Gallum, me posse dicere, quod non occiderim gallum, intelligendo, gallinaceum; item quamvis Titius jam sit domi, me posse dicere, Titius jam non est domi, per Tō, non est, intelligendo, non comedit; item si aliquid non sciam evidenter, me posse dicere, non scio, quamvis omnino probabilissimè sciam, quia nempe non habeo scientiam de hoc, id est, conclusionem certam & evidentem deductam ex præmissis certis & evidentibus: sed doctrinam illam sic puto esse intelligendam, quod licitum sit uti vocibus æquivocis, quando adest causa rationalis, dummodo per aliquod externum signum vel circumstantias humano modo cognoscibiles colligi possit aliqua determinatio talium vocum ad significandum illum conceptum, qui est in mente; ratio autem est, quia per se non est malum nec mendacium, cum voces de se sint aptæ plenè significare utrumque conceptum, ad significandum autem hunc præ illo determinantur per alia externa signa vel circumstantias: deinde*

non

non est Lex, quæ id fieri prohibeat, aut quæ præcipiat signa vel circumstantias omnino clarè explicare, quando est rationalis causa dissimulandi, tum enim satis est, quòd illa omnia ponantur, per quæ hic determinatè conceptus mentis adæquatè manifestetur & humano modo intelligi possit, quæ si tu non capias vel non advertas, hoc tribue tuæ ignorantia vel tarditati: Si absint tales circumstantiæ, sed adsint oppositæ, hæc determinabunt ad oppositum sensum, adeoque si aliter intelligam, ero mendax. *Sit exemplum*, tu interrogas me, an sim *malesanus*, & intelligis, an malè valeam; ego habens causam rationabilem non fatendi me malè valere, indignanti similis respondeo, non sum *malesanus*, & intelligo non sum stultus; neque per hoc mentior, neque purè mentaliter restringo, quia vox, *malesanus*, utrumque significat, & per indignationem determinatur ad significandum potius secundum mentem meam quàm secundum tuam, si enim vellem ad mentem tuam respondere, nulla foret causa indignandi, uti suppono, sed simpliciter affirmarem vel negarem: quòd si non darem signum indignationis, mentirer, quia verba sine illa circumstantia hic & nunc determinatè haberent alterum sensum. *Nec refert*, quòd talis oratio etiam possit servire fraudibus, nam hoc orationi per accidens est, quæ de se habet talem significationem, ut humano modo ex signis, quæ pono, percipere possis sensum meum, & fraudem cavere.

§. 9. Quando adjuncta signa vel circumstantiæ interrogationis faciunt orationem aliam, quàm verba sonent, mentitur, qui respondet falsò secundum sensum talis interrogationis, 194

si nullo signo externo ostendatur, quòd ad mentem interrogationis non detur responsio, ut probat *Palav. de Fide c. 2, v. g. Cajus Studiosus heri non fuit in Sacro studiosorum, hodie Professor Caji examinans absentias hesternas petit à Cajo, an fuerit heri in Sacro, Cajus respondet, fuit, & in mente intelligit in summo Templo; dico Cajum mentiri, quia si Professor expressè petivisset, an fuisset heri in Sacro studiosorum, mentitus fuisset dicendo, fuit, atqui circumstantiæ illæ examinantis absentias hesternas ab hoc Sacro studiosorum simul loquebantur cum Professore, & constituebant orationem illam petentis, an fuisset heri in Sacro studiosorum, ergo si respondeat falsò ad propositionem in illis circumstantiis factam, nullo alio signo dato, mentitur, & si hoc juret, pejerat.*

292 §. 10. Si nulla adsit rationabilis causa restringendi, videtur saltem veniale sic restringere, quia est ad minimum otiosa locutio & deceptio, fidelitati inter homines debitæ ac sinceritati aliquo modo opposita.

293 §. II. Cùm propositio 27. damnata dicat, *causa sufficiens utendi his amphibologiis &c.*, hoc ipso quòd dicat, *his amphibologiis*, sufficienter significat, quòd per amphibologias prohibitas intelligantur restrictiones illæ purè mentales, de quibus habebat propositio 26. immediatè antè damnata; additque hæc damnatio non esse licitum illis uti ob quamcunque necessitatem vel utilitatem.

294 §. 12. Ubi restrictio vel æquivocatio est licita, non est perjurium jurare talia esse vera, quæ dicuntur cum restrictione vel æquivocatione, quia per tale Juramentum confirmatur veritas, quam habet oratio, quæ tum licitè usurpatur, quomodo autem loqui possit Confessarius, si

si interrogetur de peccato audito, dicetur pluribus
Lib. 6, quando de sigillo Confessionis.

§. 13. Secundum antè dicta debent nunc ²⁹⁵
post damnationem propositionum relatarum
limitari multa, quæ passim inveniuntur apud gra-
ves Authores, quos referunt *Wilb. Sandeus* ad prop.
26. damnatam, *Dicast. supra.* *Moya T. 2. d. 1. q. 6.*, qui
utè & *Carden. c. 6.* cautè est legendus, quia quædam
ponunt, quæ meritò limitari debent. Vide etiam
Vind. Gob. P. 2. Prop. 21., ubi ex Scriptura & Ss. PP.
confirmat, quæ diximus : Item vide *Vind. Tabernæ*
ad prop. 11. pag. 58. & seqq. in Collectaneis, ubi
plurimas citationes Auctorum refert pro licito usu
restrictionum mentalium in certis circumstantiis,
utè & æquivocationum, etiam in Juramento.

Q. 77. *An simulatio vel dissimulatio sit licita.* ²⁹⁶

R. Certum est simulationem non esse licitam
in administratione Sacramentorum, utè dicetur
de Sacramentis : circa simulationes vel dissimula-
tiones in aliis materiis.

§. I. *Notandum est*, quòd simulatio propriè dicta ²⁹⁷
seu formalis, non sit licita, quia est reale menda-
cium, quod non committitur quidem verbo,
fit tamen facto, perinde enim est sive quis verbo
sive facto significet aliud, quàm quod in mente
habet, cum factum æquè possit esse signum mentis
internæ, quàm verbum, utè habet *S. Thomas 2. 2.*
q. III. art. 1. in O., tum autem dicitur esse simulatio
propriè dicta & formalis, quando quis per facta
externa intendit aliud significare, quàm in animo
sentiat, utè v. g. si quis poculo ori admoto
simulet se multum bibere, cum tamen parum aut
nihil bibat, intendens ut alii putent eum multum
bibere ; item si exercitus aliquis fugiat, intendens

ut hostis putet eum esse timidum, cum tamen timidus non sit; item si quis fingat se ire velle longius, intendens ut alii hoc putent, quamvis ipse cogitet ibi manere.

298 §. 2. Simulatio improprie dicta seu materialis non est mendacium, sed (per se loquendo) est licita; tum autem est talis, quando quis exteriùs facit aliquid, prævídens quidem ab alio habendum pro signo alicujus rei, quam tamen ipse non intendit per hoc significare, sed ponit ex alio fine; sive quando quis dat signa externa de se indifferentia ad significanda plura, quia procedere possunt à diversis causis, per quæ signa præter intentionem aliqui decipi solent putantes procedere ab una causa, cum tamen procedant ab alia: & sic potest aliquis poculo ori admoto parum aut nihil bibere, non intendens ut alii hoc judicent, sed volens declinare haustum, licet prævideat alios putaturos eum bibere; atque ita *Josue* 8. legitur, quod fugerit, non quia per fugam illam volebat significare metum, sed prævidens hostes fugam illam esse interpretaturos velut metum, voluit abire more fugientium, intendens ut cives urbis Hai per hoc longius abducerentur ab urbe, & reliqui milites *Josue* ex insidiis erumpentes irruerent in urbem, quod & factum est, recessus enim ille per modum fugæ factus poterat quidem provenire à timore, sed hic & nunc proveniebat à desiderio eliciendi hostes longius, & habendi meliorem occasionem victoriæ: Similiter *Christus* *Lucæ* 24. apud Emaus *sinxit se longius ire*, non intendens ut Discipuli hoc putarent, sed hoc prævidens, re ipsa autem volens significare, aut se, quando ab eis ascensurus esset in cælum, velle retineri per hospitalitatem, ut ait *S. Augustinus*, vel se

se longè abesse ab eorum Fide, uti habet *S. Gregorius*, vel se omnino iturum fuisse longius, nisi invitaretur.

§. 3. Simulatio materialis, si respiciat objectum²⁹⁹ vel circumstantiam vitiosam, est illicita, uti si quis coram aliis stans ante idolum projiciat thus in thuribulum; quamvis enim ipse fortè intenderet se odore illo recreare, & id facere potuisset, si fuisset solus, tamen in illis circumstantiis non tantum committeret scandalum, sed reipsa honoraret illud idolum: è contrà simulatio materialis quandoque respicit objectum & circumstantias omnino indifferentes, uti fuit illa *Josue & Christi Domini*, & tum dicimus non esse illicitam, dummodo tamen non deserviat ad injustam fraudem.

§. 4. Dissimulatio, per se loquendo, est licita; ³⁰⁰ tum autem est dissimulatio, uti innuit *S. Th.* suprà ad 4, si quis nec verbo nec facto det signum illius, quod habet in mente, sed ab illo quasi præseindat, uti si quis interrogatus an habeat pecuniam, faciat ac si non audiisset, & de alia re quasi inadvertenter loqui incipiat, sicque distrahat interrogantem; talis homo dissimulat loqui de pecunia. *Dixi*, per se loquendo licitam esse, nam posset esse illicita, si quis dissimularet cum scandalo vel cum injusto danno Proximi, vel quando loqui aut apertè agere deberet.

Q. 78. Quomodo excusentur mercatores, qui dicunt³⁰¹ vel etiam jurant se non posse tali pretio merces vendere: item merces sibi pluris constare, cum tamen neutrum in vigore sit verum. ¶ Primi per hoc excusantur, quòd intelligant & satis sciantur significare velle, se non posse cum honesto & mediocri lucro ita vendere. Secundi per hoc excusantur,

quia quando dicunt sibi pluris constare, scimus, quòd non intelligant nudè pretium rei emptæ, sed etiam computent, partim expensas, v. g. vecturæ aliásque, partim proportionalem partem sumptuum, quos toto anno faciunt in suam communem negotiationem, hæc enim justè possunt venire nomine pretii, quo res ipsis constat, ita *Gob. T. II. n. 672.* Quòd si locutiones eorum non essent in hoc sensu veræ, mentirentur; & si jurarent, pejerarent.

302 Q. 79. *An complementa sint mendacia, v. g. si quis dicat, sum indignus, infim^{us} servus & c. R.* Licet complementa ab aliquibus vocentur completa mendacia, tamen mendacia non sunt, quia omnes sciunt, quòd per ejusmodi formulas loquendi non intendamus strictum sensum, quem verba præferunt, sed tantùm velimus honorem exhibere, vel affectum ostendere illi, ad quem diriguntur, unde si animus honorandi vel affectus aliquis adsit, erunt signa concordantia cum mente: itaque audiendus non est ille Casista, qui ante aliquot annos in publicis Theatris Leodii dixit eum committere idololatriam, qui literis suis subscribit, *Sum servus ex toto corde,* eò quòd soli Deo debeat cor totum, nam illa verba inter homines significant solam debitam propensionem animi: quòd si quis diceret verba complementorum, & non intenderet honorem exhibere vel affectum seu propensionem ostendere, probabilius est fore mendacium; excusari tamen posse putat *Gob. n. 670,* quia scimus sic loquentes nolle sibi credi, uti nec volunt sibi credi Poëtæ narrantes fabulas: deinde etiam nemo putat hæc asseritivè & ex animo dici, sed tantùm veluti modos loquendi ad urbaniter con-

conversandum, vel ad pascendas alterius aures,
ideoque videntur à mendacio excusari posse.

DUBIUM V.

*Quæ & quanta sit obligatio
Juramenti promisorii.*

Resp. In Juramento promisorio duæ affir- 303
mantur veritates; una de præsentī primaria, ^{cc}
quòd scilicet jurans habeat animum ^{cc}
implendi, quod promittit : altera secundaria ^{cc}
de futuro, quòd scilicet impleturus sit suo tem- ^{cc}
pore, quod promittit ; five promittat Deo, & ^{cc}
est votum cum Juramento, five homini, & ^{cc}
est jurata promissio humana : unde oritur ^{cc}
obligatio implendi, si rationabiliter possit. ^{cc}
Ita communiter DD. V. Laym. L. 4. T. 3. c. 6. Bon. T. 2. ^{cc}
d. 4. q. 1. p. 7. Unde resolves,

I. Defectu primæ veritatis jurans verè pejerat ^{cc}
mortaliter, si vel non habet animum implendi, ^{cc}
five materia sit parva five magna ; licita five ^{cc}
illicita: vel si dubitat, an facturus sit nec ne, quod ^{cc}
jurat ; vel si putet sibi moraliter impossibile, ^{cc}
ut impleat, quod promittit : quia quoad istam ^{cc}
veritatem præsentem, promisorium ab asser- ^{cc}
torio non differt : unde nec parvitas materiæ ^{cc}
excusat. *Ibidem.*

II. Defectu secundæ veritatis verè pejerat is, ^{cc}
qui, quod promisit, postea non implet, si rationa- ^{cc}
biliter implere potest. Id solùm hìc dubitatur, ^{cc}
an qui promisit rem exiguam cum Juramento, ^{cc}
ut v. g. dare alteri unum pomum, vel nummum ^{cc}
pro eleemosyna, vel castigare prolem, vel ^{cc}

inter vendendum nolle se minori pretio vendere, vel nolle primum locum occupare aut præcedere in ingressu portæ, &c, an inquam sub gravi peccato teneatur hæc servare. Ubi speculative quidem videtur quod sic; quia verè adductus est Deus ut testis quod sit facturus, ergo si sine causa non facit, quantum in se est, facit DEUM testem falsum, *Cajet. Valen. Tolet. L. 4. Cap. 22. & alii*. Nihilominus alii probabiliter tenent contrarium, ut *Sanch. Vid. Laym. Cap. 14.*

III. Illud certum est, quod si ex eo, quod jurasti, tantummodo parum aliquid non serves, non esse grave; v.g. si jurasti te non bibiturum vinum, non peccas mortaliter parum bibendo. *Sanch. Mor. L. 4. c. 32. num. 21*, quia tunc excusat parvitas materiæ. Et sic excusantur, qui jurant servare Statuta alicujus Capituli, Collegii, Universitatis, &c, si postea parvum aliquod Statutum violent. Et idem dicitur de tabellionibus juratis, & aliis ministris Justitiæ; ut & de eo, qui ex summa, quam alteri se daturum jurasset, parum tantum detraheret, *Navar. Suar. Sanch. v. Laym. Bonac. p. 14.*

IV. Obligaris probabiliter Juramento promissorio, etsi extortum à te sit per injuriam ac metum; ut si oblitus uti æquivocatione, jurasti prædonibus dare lytrum, usurario Usuram, *Bec. 2. 2. q. 89. & alii*. Negat tamen *Azor T. 1. L. 11. c. 7. q. 2.* in materia matrimonii, quia matrimonium coactum metu cadente in constantem virum, nullum est: hinc etiam Juramentum extortum de eo contrahendo, videtur relaxatum ipso Jure, ait *Cajet. V. Perjurium. Suar. c. 9. Sanch. Bonac. p. 9.*

V. Obligaris item, etsi Juramentum sit errore aut dolo extortum, si dolus vel error versetur tantum

tantum circa circumstantias accidentales, non
 magni momenti; nam si versentur circa substan-
 tiam, ut v.g. si anulum te daturum alteri jures,
 putans esse ferreum, cum sit aureus, vel circa
 circumstantias magni momenti, quibus cogitis
 non jurasses, non obligaris, v. *Sanch. L. 3. Cap. 11. nu-
 m. 42. Suar. & alios.*

VI. Non inducit ullam obligationem, si jures
 rem malam, aut vanam, aut inutilem, aut,
 ut habet *Cajet.* indifferentem, quæ nec ex fine,
 nec circumstantiis cohonestatur, quia Jura-
 mentum non potest esse vinculum iniquitatis
 aut vanarum rerum ac otiosarum, ad quas Deus
 non vult nos obligari, *Bon. & alii communiter.* Ubi
 nota ex *Laym. c. 6.* Juramentum non convalescere,
 etsi talis res illicita & vana, postea mutatis
 circumstantiis fiat honesta, cum juxta regulam 18.
 Juris in 6. *Non firmatur tractu temporis,
 quod initio non subsistit.*

VII. Nec obligaris implere, si quid jurasti
 contra consilia Evangelica; ut non ingredi Reli-
 gionem, non dare eleemosynam, &c. *Molin. Sanch.
 Lay. l. c.* Et licet peccaris talia jurando, non tamen
 peccas non implendo. *Vid. Cajet. V. Perjurium.*

VIII. Teneris implere, nec potes commutare
 in aliud opus melius, ut v.g. Religionem, si aliquid
 jurasti in utilitatem aut gratiam alicujus hominis
 aut aliquorum, dummodo sit honestum, &
 sine peccato impleri possit: Unde v.g. Alumnus,
 qui juravit se servituum Principi aut huic vel
 illi Ecclesie, &c, non potest ingredi Religionem
 sine relaxatione. Excipe tamen, si jurasses Titie,
 eam ducere: nam eo casu potes eam relictam ingredi
 Religionem, quia Juramentum sortitur natu-
 ram actus, cui apponitur; promissioni autem

» matrimonii hæc tacita conditio inest, nisi ingre-
 » derer Religionem. *Vid. Laym. c. 6. Bonac. Tom. 11*
 » *de matrim. q. 1. p. 5.*

» *Resp. II.* Juramentum promissorium
 » eandem habet conditionem, eodémque modo
 » explicandum est, quo promissio vel propositum,
 » cui est annexum. Ratio, quia accesorium sequi-
 » tur principale, ideóque quando non obligat
 » promissio, nec obligat Juramentum appositum.
 » *Les. L. 2. c. 42. d. 4. Bonac. p. 16. Trull. L. 2. c. 1. d. 17. n. 11*
 » *Unde resolves,*

» I. Titius, qui cum Juramento promissit nuptias
 » Bertæ diviti, sanæ, virgini, bonæ famæ &c,
 » non tenetur stare Juramento, postquam Berta
 » incidit in paupertatem, infirmitatem, fornicationem,
 » vel infamiam; quia promissio ipsa
 » non obligat eo casu.

» II. Qui urbanitatis causâ juravit se ante alte-
 » rum non sesurum, bibiturum, vel ingresurum
 » domum, &c. non peccat contra Juramentum,
 » si coactus ab altero prius sedeat, bibat, vel ingre-
 » diatur; tum quia promissio illa vel propositum
 » habet tacitam conditionem adjunctam (nisi me
 » coegeris) quâ sublatâ non obligat & consequenter
 » nec Juramentum: tum quia relaxatur ab altero
 » cedente Juri suo, *Bon. l. c. Sanch. Les. n. 22. Trull. n. 5.*

» III. Qui juravit se servaturum Decreta &
 » Regulas, vel Statuta alicujus Congregationis,
 » Universitatis vel Capituli, tantum tenetur
 » servare ea, quæ sunt in vigore, & quatenus sunt
 » in usu, vel servantur à majore parte Capituli;
 » nisi tamen aliud constet de mente jurantis, vel
 » hic voluerit se ad illa independentem à Statutis
 » obligare. Ratio patet, quia promissio ipsa non ali-
 » ter obligat. *Trull. n. 8. Az. Les. l. c. Dia. p. 2. Tr. 6. R. 39.*

IV. Qui juravit se servaturum secretum, ^{cc}
 non peccat contra Juramentum, illud detegendo, ^{cc}
 quando non potest illud celare absque gravi suo ^{cc}
 vel alterius damno, quia ipsa promissio secreti ^{cc}
 non videtur obligare, nisi hac conditione, ^{cc}
 (si non noceat.) *Sylv. Bonac. Sanch. Trul. n. 9. cc*

V. Qui juravit Judici se dicturum, quæ novit, ^{cc}
 non tenetur revelare occulta. Ratio patet. *Lefs. cc*
Bonac. Trull. num. 13.

VI. Qui juravit se soluturum debitum ^{cc}
 intra mensem, non tenetur intra illum ^{cc}
 vi Juramenti solvere, si à creditore terminus ^{cc}
 solutionis prorogetur, quia cum hic cedat ^{cc}
 Juri suo, cesat obligatio promissionis, & ^{cc}
 consequenter Juramenti, *Azor, Bonac. Trull. n. 18. cc*

A D D E N D A.

Q. 80. *An in juramento falso detur parvitas* 304
materia. q. §. 1. In asertorio non datur, uti
cum S. Th. & aliis habet Busenb. rélatus n. 263. & 303,
quia sic jurans vult, ut DEUS testetur falsum,
adeoque ut fallat aut fallatur, quæ est gravis irre-
reverentia, hinc Innoc. XI. damnavit hanc 24. prop:
Vocare DEUM in testem mendacii levis non est
tanta irreverentia, propter quam velit aut possit
damnare hominem.

§. 2. De Juramento promisorio est aliqua diffi- 305
 cultas, nam licet res jurata sit levis, tamen si postea
 non impleatur, plures apud *Busenb. & cum Lefs.*
de Just. L. 2. c. 42. d. 5. dicunt semper esse mortale,
quia quantum in se est, facit Deum fuisse testem
falsi, voluit enim, ut Deus testaretur aliquid futurum,
quod tamen ipse impedit, ne sit futurum, ergo facit
Deum fuisse testatum aliquid falsum, in quo vide-
tur esse gravis irreverentia, non minus, quam
si faceret DEUM testari falsum præsens, &
 hæc

hæc sententia est probabilis, quam *Cajet. & Covarr.* limitant, & dicunt, si jurans nihil ponat de re promissa, tum fore mortale, si autem aliquid de ea ponat, fore veniale tantum, v.g. si jurarit se oraturum Pater & Ave, si neutrum oret, dicunt fore mortale, quia deficit tota veritas propositionis, si autem alterutrum oret, dicunt fore tantum veniale, quia ex illa parte non deficit veritas Juramenti: sed hæc posterior limitatio parum probabilitatis habet, nam qui promisit orare & pater & ave, si alterutrum omittat, tota propositio copulativa est falsa, uti suppono ex Logica, ergo si in uno casu deficit veritas, & ideo est mortale, etiam erit in altero: hinc Authores alii longè plures cum *Castrop. T. 14. D. 1. P. 6. n. 8. Illung T. 5. n. 51. Carden. in 2. Crisi d. 17. n. 19.* multò probabilius dicunt, si materia Juramenti sive materia propositionis sit gravis, & desit justa excusatio, fore mortale non implere, è contrà si sit levis, fore tantum veniale; ratio est, quia qui non implet, non mentitur, uti expressè *S. Th. 2. 2. q. 110. art. 3. ad 5.* cum nihil loquatur contra id, quod gerit in mente, ergo tantum peccat contra fidelitatem, peccatum autem contra fidelitatem in re levi, est leve tantum, uti cum communi rectè docet *Lugo de Just. d. 23. n. 92.* Unde ad fundamentum *Lesii* dicendum est, quod talis homo non faciat Deum testem mendacii aut falsi formalis, sed materialis tantum, in quo præcisè non est irreverentia, nam qui jurat aliquid re ipsa falsum, quod tamen putat verum, etiam facit Deum esse testem falsi materialis, & tamen non peccat. *Confirmo.* Nam jurans volebat se obligare, & promissum implere, quamvis autem non impleat, non ideo Deus est vocatus in testem falsitatis cognitæ, sed ignoratæ, ergo non est

vocat

vocatus in testem falsitatis formalis, sed materialis tantum. Opponit *Dicast.* de Juram. d. 2. n. 162, Deum invocari velut testem & fidejussorem veritatis futuræ, hinc autem fieri testem & fidejussorem falsitatis consequentis, quod videtur semper grave. R. Tantum vocari in testem voluntatis præsentis adimplendi promissum, & in fidejussorem obligationis, quæ semper est, sed ratione materiæ potest esse gravis vel levis. Vide dicta num. 262.

Q. 81. *Utra obligatio sit major, voti an juramenti.* 306

R. Multi Canonistæ apud *Suar.* hinc L. 2. c. 3. num. 1. censent obligationem utriusque esse parem, sed 1. Probabilius est majorem esse obligationem voti quàm Juramenti promisorii, quod homini fit, ita *S. Th.* 2. 2. q. 89. art. 8, quem plerique sequuntur cum *Suar.* num. 7, partim contra istos Canonistas, partim contra *Med.* & alios. Ratio est, quia per votum fides directè datur Deo, non autem per Juramentum promissorium homini factum, obligatio enim directè non fit Deo, sed DEUS tantum adducitur ut testis promissionis de aliquo futuro, ergo votum magis directè respicit Deum, ergo violatio voti erit magis contra DEUM, adeoque major illius injuria. Dixi, quod homini fit, propter dicenda n. 328. 355. 555. 2. Juramentum asseritorium videtur magis obligare quàm votum, ita *Suar.* n. 5; ratio est, quia obligatio Juramenti asseritorii est ex præcepto negativo obligante ad non attribuendum Deo falsum, quod si fieret, foret gravissima Deo injuria; obligatio autem voti est ex præcepto affirmativo me obligante ad reddendum hoc, quod Deo promisi, quod si non faciam, censebor esse irreverens Deo, sed non inferam tantam injuriam, quantam inferrem, si facerem esse testem falsi; & idem tenent

Lesse

Lesf. supra num. 53. Sanch. hic L. 3. c. 9. num. 4. Dicast. de Juram. d. 3. n. 20.

- 307 Q 82. *Quomodo Juramenta sint interpretanda.*
 R. Ferme eodem modo, quo vota, de quibus vide dicenda à n. 381 : unde 1. Qui dubitat, an juraverit, non obligatur, quia libertas est in possessione contra Juramentum, ita plurimis citatis *Dicast. num. 393* : idem est, si certus sis te asseruisse aliquid facturum per verba ambigua & dubia, sintne juratoria nec ne ; si etiam dubites de intentione tua, uti cum *Caj. Covar. & aliis tenent Suar. L. 2. c. 33. n. 3. Lugo de Just. d. 23. n. 110*, quia libertas adhuc manet in possessione, sicque etiam in mitiorem partem resolvit ejusmodi dubium Pontifex *Cap. Clericus. 35. de Jurejurando.* 2. Qui certus est se verba juratoria dixisse, sed negativè dubitat de intentione se obligandi ; aut etiam dubitat, an sciverit vel cogitaverit de obligatione inde consurgente, videtur obligari, si scivit, quid sit jurare, quia possessio est pro Juramento, quod talem obligationem trahit, ita *Suar. n. 4. Sanch. aliique cum Lugo supra.*
- 309 *Dian. P. 9. T. 8. R. 17.* 3. Qui scit se jurasse, & dubitat, an impleverit, adhuc obligatur, uti rectè cum communi *Suar. n. 7*, quia Juramentum est in possessione, & obligationi certæ non fit satis per solutionem dubiam.
- 310 4. Quando dubium est, an materia Juramenti sit licita nec ne, interpretatio ita est facienda, ut si in aliquo sensu possit Juramentum esse de re licita, in illo factum esse credatur, etiam si de intentione jurantis non certò constet, hoc enim postulat reverentia debita Juramento, ne sit vanum aut dicatur factum de re illicita, quod præsumi non debet ; si autem Juramentum nullo sensu possit esse de materia licita, non obligat, uti rectè *Suar. num. 8*, quia non debet impleri

cum periculo peccandi. 5. Quando materia
 Juramenti videtur esse illicita, & dubium solvi
 non potest post adhibitam diligentiam, opus est
 dispensatione saltem Episcopi, uti cum *S. Thoma* &
 aliis docent *Suar. num. 9.* & *Dicast. n. 398*, qui tamen
n. 401. addit, non esse improbable, quòd tale Jura-
 mentum possit non impleri, etiam non petita
 dispensatione, hinc *Sotus* putat *S. Thomam* dixisse
 hoc tantum pro consilio, notatque *Dicast. n. 399.*
 secundum illa sua principia, etiam in aliis dubiis,
 quæ se tenent ex parte jurantis, non esse opus
 dispensatione. 6. Juramentum est interpretandum ³¹¹
 secundum consuetudinem vel sensum communem
 Doctorum, hinc inquit *Dicast. n. 358*, citans plures
 alios, qui promovetur ad Licentiam, & jurat
 non accipere Gradum Doctoratus in alia Acade-
 mia, hoc intelligit virtute illius Licentiæ, illi autem
 integrum est in alia Academia iterum gradum
 Licentiæ & Doctoratus simul accipere, cui senten-
 tiæ etiam favet *Sanch. L. 4. c. 6. n. 5. & 6.* 7. Jura- ³¹²
 mentum ita interpretandum est, ut non fit
 tum alterius incommodo & detrimento, unde
 qui juravit se servaturum secretum, non tenetur
 servare, si id esset graviter noxium aliis vel ipsi,
 si quando juravit, non præscivit nec cogitavit
 fore noxium, ita *Sanch. L. 3. c. 17. n. 25.* *Dicast. n. 362.*
 citans plures, & habet *Busenb. supra. 8.* Juramentum ³¹³
 de servandis, v. g. Statutis, non extenditur ad Statuta
 facienda, sed tantum ad antiqua, *Suar. Sanch. & alii*
 cum *Dicast. n. 365*, & clarè habetur *Cap. Clericus, 35,*
de Jurejur. 9. Promissio etiam jurata, quam ³¹⁴
 observari vel non observari non magnopere
 interest ejus, cui facta est, nunquam ita durè
 est interpretanda, ut etiam cum gravissimis
 incommodis obliget, neque præsumendum,
 quòd

quòd mens promittentis vel acceptantis promissionem fuerit, ut in omni eventu subsisteret obligatio, promissiones enim habent multas tacitas conditiones ex Jure vel hominum consuetudine vel prudentum interpretatione, ita *Lesf.* in *Auct.* v. *Juramentum casu 4.*

315 Q. 83. *An verum sit, quòd juramentum sequatur naturam actus, cui adjicitur.* R. Universaliter non est verum, ita *Dicast.* d. 3. n. 411. & patet. Quia Juramentum sæpe est validum, licet cadat super actum invalidum, v. g. super promissionem injustè extortam à latrone, uti pluribus explicabitur in p. 2. n. 727. & in q. seq. insinuabitur. Actus de se potest esse revocabilis, uti propositum faciendi aliquid, & tamen Juramentum cadens super illud propositum est irrevocabile &c. Dicendum itaque cum *Lesf.* de *Just.* L. 2. c. 42. n. 32. & *Suar.* L. 2. c. 32. n. 5, quòd Juramentum sequatur naturam actus, qui juratur, non quoad obligationem, nec quoad esse firmum vel irritum, sed quoad sensum verborum, quoad rationem liciti vel illiciti; item quoad alias conditiones tacitas seu limitationes, quas contractus ex Jure vel consuetudine contrahentium includit. Videri potest *Illung* T. 4. D. 3. N. 233. & T. 5. num. 64. Quomodo autem explicandum sit illud, *accessorium sequitur principale*, dicetur p. 2. n. 727.

316 Q. 84. *An juramentum illicitum possit obligare.* R. §. I. Juramentum homini factum, licet in se sit illicitum, vel fuerit prohibitum, aut etiam Jure naturali invalidum, potest obligare ex virtute Religionis, si sit de re licita, ita *Mol.* de *Just.* T. 2. d. 510. & T. 6. d. 35. & T. 1. d. 149. & 153. *Suar.* c. 24. à n. 2. *Sanch.* L. 3. c. 9. à n. 22. Ratio est, quia interponitur testimonium divinum

pro futuritione rei, quæ licitè fieri potest, ergo postulat reverentia, ut impleatur.

§. 2. Juramentum de re licita homini factum ³¹² ob malum finem, tum tantùm obligat, quando peractum est crimen, & nulla superest malitia in præstanda materia promissa; non autem obligat, si sic obtinendus esset finis malus, *Sanch. n. 28. Tamb. L. 3. c. 3. §. 5. n. 18*; hinc si jurâsti meretrici dare pretium pro illicita copula, teneris rescindere Juramentum ante patratum crimen, si tamen crimen patrâsti, teneris solvere pretium, quia hæc solutio in se mala non est: aliud est de solutione pretii simoniacè promissi, hæc enim manet in se mala & prohibita.

§. 3. Si jurâsti principaliter ob finem bonum, ³¹³ sed simul impellente fine malo, v. g. jurâsti dare eleemosynam ex charitate, sed impellente simul vanâ gloriâ, omisso impulsivo malo teneris dare eleemosynam, quia Juramentum est de re licita, & potest impleri finè peccato, ita cum aliis *Busenb. referendus num. 399.*

§. 4. Si jurâsti donare aliquid per donationem ³¹⁴ prodigam, probabile est cum *Sot. Suar. & aliis* te teneri tantùm ad illam partem, quæ non est prodiga: etiam probabile est cum *Molin. & Sanch. num. 27.* te teneri ad totum, quia licèt ex modo promittendi sit culpa, tamen non est ratione rei promissæ, & licèt fuerit prodigalitas in prima promissione, non ideo est in executione rei promissæ, quam cohonestant promissio ipsa & juramentum: *Tamb. n. 20.* putat etiam probabile esse, quòd ad nihil tenearis, quia indivisibiliter censeris totum promississe, ad totum autem non teneris, quia exequeris prodigalitem inhonestam. Hæc sententia videtur minùs probabilis,

prima

prima autem probabilior. Vide dicenda p.2.n.795.

320 §. 5. Juramentum, quo amarus & amara jurant se non permisuros tactum ab alia persona, secundum *Sanch.* c.15. num.17. obligat, quia est de relicta, nam honestum est non tangi ab alio: secundum *Fag. Tamb.* §. 3. n.3. *Dian.* P. 9. T. 8. R. 9. non obligat, quia tendit ad firmandam malam amicitiam: sed dicendum est id pendere ab eorum intentione, nam si fiat ad firmandam malam amicitiam, posterior sententia est vera; si ad cavendum, ne cum aliis commisceantur, prior est tenenda.

321 Q.85. *An qui fictè juravit, seu nolens se obligare, re ipsa obligetur.* R. *Busenbaum* relatus n.275. in fine, *Sanch.* c.10. n.8. *Castrop.* T.14. D.1.P.8.N.8, itémque alii apud *Dicast.* d. 2. n. 286. & d. 3. n. 322. negant, quia fictum juramentum non est juramentum; idem cum plurimis aliis tenet *Dicast.* num. 339, quia obligatio, quæ à voluntate pendet, est de essentia, vel saltem proprietas metaphysica Juramenti, uti dixim⁹ n.276. & 279; è contrà *S.Th.* 2.2.q.89.a.7. ad 4. *Valent. Cajet. Sot. Covar. Suar.* L. 2. c. 7. n. 11. aliique apud *Dicast.* n.314. & 338. affirmant, eò quòd putent obligationem sequi ad externam assercionem verborum, neque contrahi per intentionem, sed per deliberatam verborum attestacionem; quod *Vasq.* extendit etiam ad simplicem promissionem factam sine animo se obligandi, quamvis hoc communiùs negetur; saltem (dicunt alii) obligationem Juramenti, quæ oritur ex virtute Religionis, non pendere à voluntate jurantis, uti pendet obligatio promissionis & voti, sed Jure naturali esse annexam ac inseparabilem à Juramento externo, probatque *S. Thomas* verbis *Isidori*, quacunque arte verborum quis juret, Deus tamen, qui conscientia testis est, ita hæc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit:

unde etiam hæc sententia valde probabilis est :
manet autem certum, quòd fictum juramentum
obligare possit, non tantùm ratione scandali, sed
etiam ex Justitia, ratione damni, quod alter ex tali
dolo pateretur, uti omnes docent cum *Dicast. supra*
& *Sylv. in Res. Cas. p. 1. v. Restitutio, Cas. 1* ; attamen
his sententiis non obstantibus docet absolutè *Illf.*
T. 5. num. 56, fictè jurantem tantùm obligari,
si Juramentum sit dolosum, id est, contra Jus alte-
rius, quia nempe ex Justitia tenebatur seriò jurare ;
hinc dicit fictum juramentum nunquam causare
obligationem ex virtute Religionis, sed solius
Justitiæ, quæ sententia etiam probabilis est.

Q. 86. *An Juramentum obliget, si opponatur* 322
priori juramento. R. §. 1. Unum Juramentum
potest opponi alteri, vel in actu jurandi, vel
in materia jurata: Tum opponitur in actu jurandi,
si v.g. priùs jurasti te nunquam ampliùs juraturũ,
nam si postea iterum jures, te, v.g. daturum elee-
mosynam, hoc Juramentum opponitur primo,
non quoad materiam, priùs enim Juramentum
non fuit circa eleemosynam, sed tantùm
quoad actum jurandi. Tum opponitur in materia
jurata, si illam materiam, quam priùs jurasti facere,
postea jures non facere, vel contra, uti quando
jurasti dare eleemosynam, si postea jures non dare :
hoc notato,

§. 2. Si posterius Juramentum opponatur priori 323
tantùm in actu jurandi, posterius obligat, quia est
de materia licita : Si autem opponatur in materia
jurata, non obligat, quia materia illius est per prius
Juramentum reddita illicita, ita *Sanch. c. 9. num. 26.*
Castrop. d. 2. p. 7. §. 6. Tamb. §. 5. n. 7 ; hinc si jurasti
matrimonium Cajæ, & postea etiam jures Titia, hoc
secundum est irritum ; imò licet non jurasses,

sed tantum promisisses Cajæ, *Sanch.* de matr. L. 1. d. 50. n. 2. adhuc dicit Juramentum illi promissioni oppositum fore irritum, quia materia per obligationem promissionis erat reddita illicita, unde si Cajæ tibi postea remitteret primum Juramentum vel promissionem, non obligareris Titiaë, quia quod initio invalidum est, tractu temporis non convalescit, uti habet communis regula Juris. Si tamen tales posteriores contractus impleantur, sunt validi, quamvis sint illiciti, uti habet communis & vera sententia cum *Sanch. Tamb.* n. 9. & aliis, quia per Juramentum non tollitur potestas faciendi actum, qui aliàs poterat valide fieri. Vide *Dicast.* d. 3. à num. 199.

- 324 Q. 87. *An Juramentum alteri factum obliget, si hoc, quod jurasti, obstet fini perfectiori.* R. Affirmant Authores communiter, quia in promissione semper spectatur, quod gratius est illi, cui fit promissio, cum autem homini sæpe gratius sit minus bonum, Juramentum de minori bono homini factum obligat, si tamen sit acceptatum, secundum dicenda n. 358. & iterum à num. 532.
- 325 Hæ tamen limitationes addi possent: 1. Si matrimonium liberaliter jurasti, non teneris, si velis ingredi Religionem, uti omnes docent cum *Castrop.* d. 2. p. 6. n. 10; si tamen sacros Ordines tantum velles suscipere, non eses liber, uti notat *Tamb.* §. 3. num. 16, quia promissio tua ex dispositione Juris non habet aliam conditionem, quam hanc, nisi Religionem elegero. 2. Si jurasti alia, quam matrimonium, quæ obstent ingressui in Religionem, v. g. si jurasti te famulaturum toto tempore vitæ, *Tamb.* n. 14. putat te non obligari, quia si conditio illa, nisi elegero Religionem, involvatur in Juramento matrimonii inveniendi,

multo

multò magis involvetur in ceteris promissionibus; sed oppositum videtur verius, nam quòd illa conditio involvatur in promissione matrimonii, non est ex Jure naturæ, sed positivo, quod de aliis promissionibus nihil simile disposuit; & ratio potuit esse, quia matrimonium adfert vinculum minùs dissolubile, uti insinuat *Suar. L.2. c.12. n.17.*

3. Si matrimonium jurasti ex Justitia, v. g. quia ³²⁷ deflorasti virginem, obligaris, nec poteris ingredi Religionem, *Tamb. n.15.* aliique communiter, quia Jura id tantum statuunt de liberali promissione.

4. Si juratus liberaliter promissisti alteri famulatum ³²⁸ vel aliud quid simile, putat *Sanchez*, teste *Tamb. n.16.* te liberari, si velis Ordines sacros suscipere, quia tales promissiones non sunt tanti momenti, ut Ordinibus suscipiendis obstare debeant; sed

& hoc difficulter probari potest, cum de hoc nulla adferatur Constitutio Juris; de Jure naturæ autem talis conditio non est imbibita, nec supponitur fuisse inclusa ex intentione jurantis, nisi hic aliter sciat. Dixi in quæstione, *Juramentum alteri factum*, nam Juramentum de opere honesto sed minùs bono in Dei præcisè honorem & non in utilitatem hominis, non inducit obligationem, si oppositum est melius vel si ei opus melius substituat, quia tum habet se uti votum, quod imbibit conditionem, *nisi quid melius occurrat*, ita communis cum *S. Tb. 2. 2. q. 89. art. 7. ad 2. Ills. T. 5. n. 59.* & pluribus dicitur n. 355.

Q 88. *An Juramentum obliget, quo quis jurat* ³²⁹ *non revelare artem, v. g. curandi podagram. R.*

Tum non obligat, si nec tu nec ille, qui te docuit, satis potest providere necessitati & bono communi, aut si ars illa vobiscum emoreretur, ita *S. Thom. Suar. Fag. cum Burgh. Cent. 1. Cas. 75.*

Ratio est, quia est contra charitatem nolle
artem talem revelare aut ad posteros transmittere;
quamdiu autem tu & ille potestis providere
bono communi, teneris celare, usque ad finem
vitæ, si tibi supervivat alter, ne injustè impedias
lucrum illius, qui te docuit, ita *Tambur. §. 5. n. 65.*
Gob. T. II. n. 55.

330 Q. 89. *An qui juravit non revelare secretum,
si à Judice vocetur in testem, possit dicere veritatem.*
R. Affirmant Juristæ, *Glosf. Panorm. Felin. Jaf.*
aliique, quos refert & sequitur *Frid. Hiltropff*
in process. judic. p. 3. T. 18. n. 34. Rationem dant,
quia Juramentum, si obstat mandato Superioris,
item si sit de non præbendo veritati testimonio,
est contra bonos mores, ergo jurans non poterat
velle se obligare ad tum tacendum, quia celans
ejusmodi veritatem peccaret mortaliter, uti *Jura*
& *Authores* docent apud eundem n. 33.

331 Q. 90. *Si quis alteri nescienti promittat & juret
se daturum aliquid, an obligetur.* R. §. I. Si jurasti
servare promissionem, quâ promittis dare aliquid
alteri, Juramentum obligat stante promissione,
hac autem cessante non obligat, nec cadit imme-
diatè in executionem rei, sed in observantiam
promissionis, unde si promissio non insinuetur ei,
cui facta est, aut si prius revocetur, aut
si non acceptetur, aut si acceptata legitimè tollatur,
cesat obligatio Juramenti, neque qui sic juravit
magis tenetur aperire promissionem, quàm
si non jurasset. Neque ideo Juramentum fuit
frustraneum, nam erat ad inducendam obligatio-
nem absolutam, si contingeret promissionem legi-
timè acceptari. Vide dicenda p. 2. à n. 666.

332 §. 2. Si absolutè jurasti te daturum, Jura-
mentum cadit immediatè in executionem rei,

nec est opus acceptatione, sed teneris rem exequi, ne DEUM falsi testem facias; teneris præterea insinuare promissionem & offerre rem; si tamen alter recuset, es liber, quia inerat conditio, *si alter acceptet*: an autem promissoriè an absolute juratum sit, colligendum est ex verbis, vel rescindendum ex intentione jurantis, ita quoad omnia *Suar. L.2. c.1. n.13. & c.12. n.21. Sanch. de Matr. L.1. d.7. n.24. & 25, in Dec. L.3. c.9. n.10. Less. in Auct. v. Juramentum. Cas. 1. & 3. Item de Just. L.2. c.7. n.52. & 53. Item c.42. n.22. Tambur. §.3. n.13. aliique.*

Q. 91. *Si moroso debitori jurasti rem mutuò acceptã reddere, an tenearis.* R. Negant *Tambur. §.5. à n.35. & Gob. n.559.* dicentes te posse retinere in compensationem debiti, etiam ante mutuacionem contracti, si aliter solutionem obtinere non possis, citantque multos Juristas & Theologos; & ratio potest esse, tum quia mutuum ex voluntate mutuantis transit in dominium mutuatarii, qui non tenetur se iterum illo exuere, tum etiam quia mutuanti vicissim remittit Jus exigendi debitum, ergo æquivalenter reddit illud, quod accepit, atque ita implet promissionem. *Mol. Lugo de Just. d.16. n.117. Sporer T.5. c.5 n.79.* distinguunt & putant, si tantum juraris solvere debitum, te posse retinere ob rationem jam datam; si autem simul juraveris non compensare, te retinere non posse: sed videtur absolute dicendum cum aliis, quod tenearis reddere, sicuti teneris solvere pecuniam latroni cum Juramento promissam, quia per Tò reddere vel solvere, intelligebas (ut suppono) non retinere, sed iterum consignare in ejus potestatem ac dispositionem, hoc autem Juramentum est de re licita, ergo reverentia exigit, ut impleatur.

934 Q. 92. Si Reus ad tempus emissus juraverit se rediturum in carcerem, an ad hoc teneatur.

R. §. I. Si carcer est justus, tenetur, quamvis adesset periculum mortis, ita *Suar. Vasq. Sanch. c. 11. n. 25. Castrop. d. 2. p. 4. n. 13. Tamb. §. 5. n. 29. Gob. num. 511.* aliique passim: è contrà si carcer sit injustus, *Vasq. aliique multi apud Dia. P. 9. T. 8. R. 57. P. 11. T. 2. R. 35.* item apud *Castrop. n. 14. & apud Sanch. n. 26. & 27.* negant teneri, unde & *Bonassp. de Just. d. 4. n. 64.* dicit etiam posse fugere, licet jurarit se non fugiturum, tum quia temerarium est se finè causa objicere morti, tum quia status rerum mutatur, quando enim jurabat, non erat præsens occasio fugiendi, quæ postea est; *Suar. Laym. Lesf. Bonac. Gob. n. 513.* aliique dicunt tum teneri non fugere & teneri redire, si jurarit, quia Juramentum est causa gravissima excusans, ne dicatur temerè exponere vitam, exponit enim in reverentiam Juramenti facti: Limitant *Sanch. num. 34. Castrop. n. 16. Tamb. n. 33.* aliique, si quando juravit, non prævidit mortem vel alia gravia pericula, quæ postea prævidet, quando est occasio fugiendi aut non redeundi: imò *Covar. & alii* absolutè docent peccare, si tum non fugiat vel si redeat in talia pericula: poterit tamen Episcopus relaxare hoc Juramentum, si injustè sit postulatum, uti fatentur omnes; imò si justè fuit postulatum, adhuc putant aliqui posse relaxari, sed probabilius negat cum aliis *Castrop. n. 17,* quia ageretur contra Jus Judicis & custodum.

935 §. 2. Si quis, etiam injustè captus ab infidelibus, jurasset se rediturum vel missurum pretium redemptionis, hoc Juramentum à nemine posset relaxari, sed observandum esset, quia neglectus ejus vergeret in detrimentum Fidei

& in despectum Religionis Christianæ, quæ fœd-
fragos reciperet, ita *Cajet. Suar. Sanch.* & alii
apud *Dian. & Castrop.* num. 18.

Q. 93. Ad quid teneatur, qui juravit nunquam v.g. 336
ludere chartis, vel nunquam bibere vinum. R. Ad hæc
postea respondebitur de voto à num. 452. & 459,
est enim ferme eadem ratio de voto & juramento.

Q. 94. Quomodo obligatio Juramenti dicatur esse 337
personalis. R. Obligatio Religionis contracta
per Juramentum est personalis, quantum est
ex parte jurantis, non tamen quantum est
ex parte illius, cui juratur, ita *Dicast.* d. 3. n. 421.
& 427. *Sanch. L. 3. c. 3. §. 7. n. 1. Gob. n. 648.* &
alii passim. Dixi, obligatio Religionis, quia aliunde
ex Justitia vel speciali Statuto potest adesse obliga-
tio ex parte jurantis, quæ etiam ad hæredes
transeat, unde

§. 1. Si Cajus pro se & suis hæredibus juravit 338
quotannis dare Titio centum, hæredes Caji
non tenentur ex vi religionis, hæc enim obligatio
non contrahitur, nisi à jurante; teneri tamen pote-
runt ex alio titulo, v.g. Justitiæ, si Titius promissi-
onem illam acceptarit, quia tum Titius acquirit
Jus, & Cajus tenetur debito, hæres autem repræ-
sentans personam Caji tenetur ad ejusdem debita
realia.

§. 2. Si Cajus Deo juravit dare eleemosynam 339
pauperibus, hæres Caji ad hoc tenebitur ex Justitia,
non quòd pauperibus sit acquisitum Jus, sed vel
quia Deus veluti altera pars contrahens acceptavit
promissionem illam in utilitatem pauperum, uti
vult *Sanch. n. 5*; vel potiùs ex speciali dispositione
Juris tam civilis quàm canonici, uti refert *Castrop.*
num. 2, quod statuit, ut hæreditas non adeatur,
nisi sub conditione exequendi Juramenta

& vota realia defuncti, quæ non sunt per injuriam extorta,

- 340 §. 3. Si Cajus juravit latroni dare centum, hæres Caji ad nihil tenetur, quia latro injuste cogens Jus nullum acquisivit, ergo fuit sola obligatio Religionis, quæ ad hæredes jurantis non transit, ita *Sanch. & Castrop. supra. Tamb. num. contra Abbatem.*
- 341 §. 4. Qui Titio acceptanti juravit, tenetur id præstare hæredibus Titii, quia Titius Jus acquisivit & actionem contra jurantem, hæredes autem veniunt in Jura & actiones ejus, curus sunt hæredes, *Sanch. n. 6. Lay. L. 4. T. 3. 6. 10. n. 5. Castrop. n. 3. Tamb. n. 6. Gob. & alii passim.*
- 342 §. 5. Si jurans in favorem Titii nolisset se obligare Titio, sed soli Deo, hæredes Titii nullum Jus vel actionem haberent contra jurantem, cum Titius ipse non haberet; Similiter hæredes latronis nullum Jus vel actionem habent contra jurantem, quia nec latro haberet; unde videtur probabile, quod qui sic jurasset, non obligaretur hæredibus Titii vel latronis. *Nec refert*, quod hæres ex dispositione Juris censeatur esse eadem persona cum eo, cujus est hæres, *nam hoc tantum est*, ubi Jus ita disponit, seu in ordine ad Jura & actiones, quæ transire debent ad hæredem, hic autem nullum erat Jus vel actio in Titio aut latrone, quæ ad hæredem posset transire.
- 343 §. 6. Si Cajus juravit non repetere debitum à Titio, *Azor L. II. c. 8. q. 5.* putat Cajum posse repetere ab hæredibus Titii, sed melius negat *Sanch. n. 4*, tum quia Titius videtur fuisse absolute liberatus à debito, ergo & hæredes; tum etiam, quia obligatio Juramenti transit ad hæredes ejus,

cui

cui juratur, saltem quoad Jura & actiones justas huic competentes.

§. 7. Qui ratione officii Juramento se obstrinxit 344 ad aliquid, si dimittat officium, absolvitur Juramento, quod officio erat annexum, *Sanch. n. 10*; similiter qui alicui personæ juravit obedientiam propter officium vel dignitatem, quam illa habebat, si persona, cui juravit, amittat dignitatem, non amplius illi tenetur, attamen tenetur ejus successor eandem dignitatem habenti. *Nec obstat*, quòd aliquando Juramentum exigatur à successore, *nam hoc est ad majorem solennitatem vel ad renovandam memoriam, Sanch. à n. 7. Laym. Castrop. Gob. supra.*

§. 8. Juramentum ex neutra parte est ita personale, 345 quin possit fieri & acceptari per Procuratorem, *Sanch. à num. 17. Castrop. p. 12. Dicast. n. 438.* aliique passim.

Q. 95. *Si ad me dicas, adjuro te in virtute Dei, 346 per nomen Dei, per salutem tuam &c, an tenear.* R. Vi adjurationis tuæ ad nihil teneor, quia non habes potestatem me obligandi, neque teneor acceptare illam interpositionem divinæ authoritatis, *ita Tamb. c. 8. §. I. n. 3.*

DUBIUM VI.

Quibus casibus excusetur ab impletione, qui in promisorio juramento obligationem contraxit.

Resp. Tales casus præter ea, quæ ex superioribus 347 colliguntur, à *Tolet. & Cajet.* recensentur isti: I. Si quod bonum erat tempore Juramenti, propter circumstantias, postea fiat illicitum, vel vanum, vel impeditivum majoris boni, vel

22 vel melius sit omitti quàm impleri. *Sanch. L. 3. c. 15.*
 23 II. Si Juramentum mutetur in opus aliud aperte
 24 melius, & Deo gratius: id enim quisque per se
 25 potest, ut habet *Tolet. c. 13.* Excipe tamen semper,
 26 si quid in hominis commodum jurâsset; nec enim
 27 Deus illum vult defraudari. III. Si notabiliter
 28 mutetur status rei; ut si v.g. jurâsset aliquem
 29 punire justâ punitione, is autem supplex veniam
 30 peteret & ageret pœnitentiam, posses ei sinè peri-
 31 culo condonare; quia Juramentum obligabat
 32 servato eodem statu, in quo non pœniteret,
 33 *Laym. L. 4. T. 3. c. 9.* IV. Si res jurata facta sit inutilis
 34 ad intentum, maxime si magis illius destructiva,
 35 ut si v.g. ex correctione impœnitentis filii nota-
 36 retur is magis destruendus quàm emendandus;
 37 aut si turbanda familia; secuturæ rixæ cum
 38 uxore; & sic præstet non corrigere, *Regin. Lib. 18.*
 39 *n. 56. Bonac. T. 2. D. 4. Q. 1. P. 14.* V. Si ita ferant
 40 conditiones illæ, quas in quovis promisorio
 41 Juramento tacitè subintelligi natura & Doctores
 42 docent: tales autem sunt, ut *Lay.* dicit *L. 4. T. 3. c. 9.*
 43 1. Si potero. 2. Salvo Jure Superioris. 3. Nisi res
 44 notabiliter mutetur. 4. Nisi obligatio tollatur
 45 De quo sequens Dubium.

A D D E N D A.

348 Q. 96. *Quandonam præterea sit excusatio à Jura-*
mento propter conditiones in Juramento inclusas.
R. §. 1. Ob primam conditionem, si potero, Officialis,
qui generaliter juraverit se procuraturū commoda
sui Principis, & impediturum damna, non censetur
voluisse Juramentum suum extendere ad omnia,
non enim ita potest; & quamvis posset, non cense-
tur intellexisse, nisi ea, quæ ad officium suum
spectant, ita *Less. in Auct. v. Restitutio. Cas. 15.*

§. 2. Ob secundam conditionem, *salvo Jure* 349
Superioris, nullum Juramentū obligat ad aliquid,
 quod est contra Jus commune, Decreta Concilio-
 rum, Pontificum aut Superiorum, quia autoritas
 Superioris semper censetur excepta circa materiam
 illi subjectam, *Lesf. v. Religiosus. Caf. 5. & 15.*
Suar. L. 2. c. 20. n. 2. Castrop. d. 2. p. 8. à n. 2. Tamb. §. 5. n. 3,
 ubi cum aliis docet, non tantum Ecclesiam, sed
 etiam Principes habere potestatem remittendi
 obligationem talium Juramentorum; possuntque
 præterea, ut ostendit *Castrop. p. 13. n. 2,* materiam
 antecedenter reddere ineptam Juramento, aut
 etiam jurantem reddere incapacē Juramenti, quod
 an factum sit, colligendū est ex dispositione Juris.

§. 3. Si Juramentum sit contra Leges civiles 350
 prohibentes vel jubentes & latas pro communi-
 tate, non obligat, ita *Sanch. L. 3. c. 9. n. 29.* & alii
 communiter: imò etiam si latæ essent in bonum
 privatorum tantum, & agere contra eas de se
 nè veniale quidem peccatum esset, tamen adhuc
 probabile est non obligare, quia contravenire illis
 redundaret in damnum publicum, ita *Castrop. n. 6.*
 contra *Sanch. n. 35. & c. 12. n. 44.* Si autem Leges illæ
 sint tantum permittentes, teneris Juramento; hinc
 obligaris Usurario solvere pretium promissum
 pro mutuo, si jurasti te soluturum, id enim Lex
 permittit, ita *Tamb. n. 42. & 44. Dicast. d. 3. n. 216.*
 citans plurimos, dicensque esse certissimum,
 ex quo infert num. 257, etiam teneri te, si jurasti,
 dare pecuniam latroni, licet injustè extorserit
 Juramentum: Quòd si Leges prohibentes, tantum
 ideo prohiberent, quia præsumitur subesse fraus
 & injuria, si hæc absint, Juramenta non censebun-
 tur esse contra Leges prohibentes, sed obligabunt,
 ita *Tamb. num. 48.*

§. 4.

351 §. 4. Si Lex vel Superior solum actum jurandi prohibeat ; materiam autem relinquat aptam & jurantem capacem ad jurandum , si jure facit quidem illicitè, attamen validè, hinc obligatur, non aliter, ac si quis jurâset se non juraturum & nihilominus postea juraret, *Sanch. c. 12. num. 3. Tamb. num. 4.*

352 §. 5. Tertia conditio est , *nisi res notabiliter mutetur* , tum autem res notabiliter mutatur inquit *Gob. T. II. n. 503*, quando tanta fit mutatio quanta sufficeret ad revocandam promissionem non juratam , quia Juramentum regulatur secundùm conditiones & qualitates actûs, cui adjicitur, uti dictum est n. 315. & latè probant *Suar. c. 32. Sanch. de Matr. L. 1. d. 52* ; excipe, nisi quis apponat Juramentum , quo velit includi conditiones alioqui exclusas, aut excludi solitas includi, ita *Les. Addunt Gom. Sanch. Castrop. Ills. T. 5. n. 74*, si finis deficeret, vel oppositum fieret utilius ad finem, deficere obligationem , quia videtur includi hæc conditio, si ejus executio fit utilis, vel omisio non fit utilior ad finem intentum.

353 §. 6. Ob quartam conditionem, *nisi obligatio tollatur*, plurima Juramenta cesant, v.g. Parentum vel Dominorum de puniendis filiis aut servis; item puerorum de accusando Condiscipulo ; item Nobilium de non præveniendo in egressu vel ingressu, nam vel ab initio non obligant, quia sæpe deest intentio jurandi, estque tantum comminatio; sæpe etiam sunt de re inutili , atque etiam inde facile excusantur, tum quia frequenter fiunt ex ira vel passione, animoque vindictæ, & ut sic sunt de re venialiter saltem mala, tum ob alias causas, quas hic refert *Busenbaum*, ita post alios *Gob. n. 52*

De cetero si v. g. punitio vel accusatio jurata cederet in Dei obsequium vel commodum tertii, nec similis causa excusaret, omnino obligarent talia Juramenta.

DUBIUM VII.

Quomodo obligatio Juramenti tollatur per irritationem, dispensationem, commutationem & remissionem.

Resp. De hoc ex conditionibus *Dub. VI. in fine* ^{cc 354} positis & potestate Superiorum in suos ac suorum vota, *Leyn. L. 4. T. 3. c. 11. & alii* ^{cc} communiter hæc tradunt.

I. Quod spectat ad irritationem. Irritare & annullare potest Juramentum omnis is Superior, Maritus, aut Dominus, qui & quomodo irritare potest suorum vota. *Sanch. L. 3. c. 19. num. 7. Suar. Azor, Fill. L. 25. c. 9. q. 9. Vid. Caput seq.*

II. Posiunt & iidem irritare Juramenta promissoria facta in gratiam hominis, quotiescunque ipsam promissionem seu contractum infirmare iis concessum est.

III. Quoad dispensationem; quicumque habet potestatem ordinariam vel delegatam, vel privilegium disponendi in votis, potest in iisdem dispensare, etiamsi jurata sint.

IV. Quoad commutationem; eadem est ratio, quæ de dispensatione.

V. Quod attinet ad remissionem, sive relaxationem; Juramentum factum in favorem hominis non potest relaxari, nisi ab eo, cui factum est, aut cui is & promissa materia subjecta est.

VI.

- » VI. Et is quidem potest remittere, et si talis favor
 » ei juratus esset propter DEUM ; v. g. si quis
 » propter Deum jurasset pauperulæ eam ducere,
 » potest ipsa Juramentum illud relaxare, ut habet
 » *Navar. & alii contra Sotum & Sylv.*, quia
 » licet Juramentum principaliter factum sit
 » propter Deum, quia tamen executio est in favore
 » hominis, ab hominis etiam voluntate dependet.
 » VII. An etiam civilis potestas relaxare possit
 » Juramenta suorum subditorum in tempora-
 » libus, quando justa causa subest, v. g. quia metu
 » vel per aliam injuriam extorta sunt, contro-
 » vertitur : Alii negant, alii ajunt, apud *Laym.*
 » Probabile est, quod docet *Sanch. L. 3. c. 12.*
 » cum *Suar.* non posse relaxare directè, sicut
 » potestas Ecclesiastica, quando dispensat, sed
 » tantùm indirectè, v. g. ratione materiæ ; vel
 » supplendo vicem ejus, cui juratum est, & qui
 » remittere debebat. Plura ad forum externum
 » spectantia circa Juramentum vid. apud *Laym.*
 » *suprà Cap. 11. Bonac. d. 4. q. 1. p. 17.*

A D D E N D A.

- 355 Q. 97. Quid circa illas deobligationes Juramenti
 sit præterea advertendum. R. Seqq. §. 1. Docent AA.
 gravissimi cum *Moya T. 2. d. 1. q. 3. Illsung T. 5. n. 70.*
Sanch. de Matr. L. 8. d. 2. n. 18. Castrop. P. 11. ante n. 1.
Tamb. c. 7. §. 3. n. 11. Gob. n. 508. Belleg. p. 3. Sect. 12. q. 1.
 Juramenta quibus nullum Jus homini acquiritur,
 habere rationem voti, ideòque posse, sicuti vota,
 dispensari vel commutari. Vide dicenda num. 555
 356 §. 2. Juramenta, quibus vendentes jurant
 non vendere minori, vel ementes non emere
 majori pretio, secundùm *Tamb. L. 3. c. 3. §. 5. num. 49.*
 non obligant, quia sunt de re prorsus indifferenti,
 non in honorem Dei vel utilitatem Proximi.

sed propriam tantum : inde infert, licet obligarent, hanc obligationem posse quemque sibi remittere, nam §.2. n.5. docuerat cum *Tancer* : si quis in suum commodum aliquid jurasset, v. g. ire Romam ad accipiendam sibi pecuniam, posse sibi ipsi remittere hoc Juramentum; sed quoad hoc postremum merito contradicunt *Abbas, Suar. c.12. n.24. Illf. n.74*, nam ideo potest remittere alius, in cujus favorem est juratum, quia Juramentum includit conditionem, si alter voluerit, hoc autem non est, si quis in utilitatem suam juraverit, quia diceret, *Testor Deum me hoc facturum, si facere voluero*, quod esset nugatorium, & contra finem Juramenti, quo quis vult stabilire voluntatem suam, ut non liceat pro libitu velle oppositum.

§.3. Docent aliqui, licet votum v. g. Castitatis sit reservatum, non ideo reservatum esse Juramentum de castitate servanda, sed de hac sententia postea feremus judicium num. 555.

§.4. Licet Juramentum sit factum principaliter propter Dei cultum & honorem, si tamen cedat in utilitatem hominis, à quo fit acceptatum, non potest dispensari vel commutari sine hujus consensu, uti præter *Busenb. tenent Tab. Arm. Sayr. Lop. Viryald. Suar. Sanch. Less. Escob. Malder. Dian. Mendo*, quoscitant & sequuntur *Lug. de Just. d. 23. n.94. & Moya q. 2. n. 3. q. 5. n.6*; & postea in simili dicetur de voto à n.532, quæ intellige, si illi tertio per suam acceptationem sit Jus aliquod acquisitum, uti ibi explicabitur : Si tamen talis jurans fuisset impubes, posset ejus Juramentum irritari, uti rectè *Less. L.2. de Just. c.17. n.51*, & colligetur ex dicendis num.488. E. contrà, si homo ille remittat, desinet obligatio, etiam si esset ad causam piam, uti etiam docent præter *Busenb. Sanch. de Matrim. L.1. D.52.*

& hic L. 3. c. 20. n. 7. Tamb. c. 7. §. 2. quod Gobat n. 508 dicit esse practicè tutum : *Nec obstat*, quod opponit *Suar.* L. 2. c. 39. num. 8, nempe hominem non potest cedere Juri, quod acquisivit Deus, ergo tantum poterit reddere pecuniam, postquam ex vi Juramenti acceptaverit, *nam contra est*, quod Jus Dei habeat essentiali dependentiam à voluntate hominis, cui juratum est, non enim volebat se obligare Deo, si homo recusaret vel remitteret, ergo si homo remittat, desinit Jus Dei. Vide p. 2. n. 74.

359 §. 5. Si Juramentum interponatur de non petendo dispensatione vel relaxatione Juramenti, communis est sententia, quod tale Juramentum sit invalidum, quia quando est causa petendi (peti autem non potest sine causa) utilius est melius est peti quam non peti; hinc illud ultimum Juramentum tantum erit confirmatio prioris, *ita Covar. Az. Dian. P. II. T. 2. R. 35. Sanch. hic L. 4. c. 8. n. 1. contradicunt tamen etiam probabiliter Suar. de voto L. 2. c. II. n. 6. Et Castrop. T. 15. D. I. P. 8. §. 5. n. 4.*

C A P U T III.

De voto.

D U B I U M I.

Quid sit votum & quotuplex.

360 **R** *Est.* 1. Est promissio facta Deo, deliberata de bono possibili, & meliore. *D. Th. 2. 2. q. 58. v. Sanch. & Laym. L. 4. T. 4.* Unde patet quod Votum sit actus latræ soli Deo debitus

Quar